

ELMÉLKEDÉSEK

A' Földeknek ki-mérése fzerént fel-allittandó
Adózás' Systémájának tökéletlenségéről.
Írta. Hádusfalvi *Spilenberg Pál.*

---

*Patriam prodere ; nefas est ; scelus contra , nolle ,
dum possis , illustrare.*

SENECA.

KASSAN, ELLINGER JANOS' Ts. K. priv.
Könyv - nyomtatónál. 1790.

Ne Prouinciae nouis oneribus turbarentur, vtque ve-
tera sine auaritia, aut crudelitate Magistratum
tolerarent, prouidebat. - - Onera publica a fa-
cultatibus, & natura Iuolarum metitus.

TACITVS *Libro 3tio Annalium.*

E L Ö - S Z Ó.

Ez - előtt egy - néhány hetekkel azt a' jelentést tet-
tem a' Hazának, hogy *HESSL IGNATZ* Úr-
nak a' most munkában lévő *Adózás' Systémájáról*
közrebotsátott jeles Könyvetskéjét nyelvönkre for-
dítani fogom. Látván azonban, hogy a' ditsértt
Könyvetskében elő-adott dolgok 's fel-fedezett hi-
bák azon Adózásbéli munkánsk a' mi Országunkban
tapasztaltt tökéletlenségeitől sokakra nézve külö-
boznének, ellenben pedig ugyan-azon bé-hozatan-
dó *Sytémának* ártalmas következései más némelly
íráskban meg nyilvánban meg mutattatnának: előb-
bi izandékomból el-állottam; 's rélz-fzerént az
övéből, rélz-fzerént több másoknak ebbéli fontos

munkájtkból, sőt önnön magam' tapasztalásaiból - is, e' jelenlévőt dolgoztam - ki.

Ezen munkátskának el - készítésében tett fáradságomat, tudom, hogy az értelmes Hazafiak nem fogják haszталannak tartani; sem közre-eresztésében voltт tisztа szándékomat balra magyarázni. Szeretem én - is édes Hazámat, mellynek jó Fija, 's igaz Polgárja lenni akarok; szeretem Királyomat is, kinek engedelmes hív Jobbággya vagyok; és ugyan - ezen szeretetemhez, 's hozzájok tartozó szent kötelességemhez képest, kész vagyok, mind a' kettőnek hasznát, a' mennyire tsekélységtől ki - telhetik, elő - mozdítani; kárát ellenben, tellyes tehetségem szerént elhárítani. — Ez az Adózásnak kérdésben forgó *Systemája* olly dolog, mellynek bé - hozása a' köz boldogságot tárgyozza ugyan, de a' mellynek helyes vagy helytelenége az egész Országnek jobb, vagy rosszabb sorsát okozhattya. Ha - ki tehát valamelly hibát, 's tökéletlenséget tapasztal benne, kötelessége hozza magával, hogy akkor szóllyon, mikor a' kár' és veszedelem' el - távoztatásának helye, 's ideje van. Én a' Földeknek illetén ki - mérését, és a' közönséges Adónak az szerént léendő fel - vetését nem csak hasznosnak lenni tagadom, hanem mind másoknak ez iránt ki - adott, 's jó számmal kezemhez érkezett írásaikból, mind pedig majd négy esztendei saját tapasztalásomból azt - is meg - táfozhatatlan erős ökökkel, 's nyilván meg - mutatom, hogy az a' *Systema* egy - általlyában az egész Hazának, sőt önnön magának a' Fejedelemnek - is, — úgy - mint a' kinek valóságos haszna és erőssége egyedül tsak Népeinek szerentsés állapottyában van, 's lehet, — képzelhetetlen nagy károkat hozna.

Nagyra vetem ugyan fejemet, midőn szavamat egy olyan dolog ellen emelen - fel, mellynek tsak ez ideig lett folytatása - is olly igen sok költségbe került; mellynek olly nagy és hatalmas párt - fogóji - vagynak; és a' mellyet maga is a' Fejedelem, mint az egyenlő, 's igazság szerént való Adózásnak leg bizonyosb, leg - tsalhatatlanabb eszközt, úgy látzik betsülni. De a' Hazának minden milliomo -
kat

at fellyül-haladó haszna, 'a bátorságos állapot-
ya, és már fellyebb említett hazafiúi 's egyfzers-
mind jobbágyi kötelességem, minden magamat il-
bető mellyékes tekintetet félre tétet velem; 's arra
kütelez: hogy a' valóságot, mellynek el-titolása
ártalmas lenne, most, mikor még ideje van, bátran
ki-nyilatkoztassam, 's tehetségem szerént terjefz-
szem. „Szomorú állapot vólna valójában, ha egy-
„igaz Polgár, Hazájának hasznára az igazságot
„ki nem mondhatná! — — Egy megvilágosodott
„szabad Nemzetnél kérdésbe sem kellene annak vé-
„tetődni, ha vallyon önnön magok a' Felségnek
„redelése-i is a' nyilván-való józan meg-ítélte-
„nek tárgyai lehetnek e. — — — A' Király
„Feje és Attya az Országnek: tehát nem akar
„hattya, hogy tett redelése-i tzéllыokat el-mel-
„lőzzék, vagy Népeének éppen ártalmára szolgállya-
„nak. Annak hasznára, és boldogulására kell azo-
„kat intéznie. — *)

Egy gondolat rettegethetné valamennyire még
engemet, e' munkátskámat közre botsátván. Azon
termézet ellen való méltatlanságnak meg-gondolása
tudni-illik, melly a' mi Országunkban gyakran a'
leghasznosabb igazságnak ki-mondását-is nyomban
követi. Mihelyt egy igaz-szivű Hazafi valamelly
meg-rögzött roszsz szokás, vagy veszedelmes ujjit-
tás ellen, szabadon ki-kél, 's Nemzetének javára
valamivel bátrabban szól: leg-ottan támadnak Ha-
zánknek tulajdon maga' gyermekei között olyanok,
kik az ő igyekezetében nem tudom mi veszedelmet,
's pártosságot látnak; leg-tisztább, leg-ártatlanabb
szándékát-is balra magyarázzák; betsületét kétség-
be hozzák; 's hitetlen árulásaiikkal néha a' legjobb
Hazafit, leg-hasznosabb Polgárt, szerentsétlenné té-
szik. Az ilyen alatson-lelkű, 's az egész Nemzet-
nek, sőt önnön magának a' Természetnek gyalázat
tyára született emberek okoztak már nállunk ama'
szivet-hasogató közönséges panaszt, hogy: a' Ma-
gyarnak Magyar a' leg-jobb ellensége! —

De

*) Lásd a' *Magyar Museum* II. Negyedét, a' 116, és
követk. old.

De ezek ellen én önnön magának, Felséges
jedelmünknek szavaihoz ragaszkodom, mellyek a
gemet minden vád alól ki-mentenek. Ő szabadító
ta - fel az Igazságnak eyelvét; hogy szavát a' K
rályi székig emelhesse; hogy pedig azt örömmel fo
gadgya, már több ízben világos jeleit - is adta
Nem csak Német - Országi birodalmaiban; hanem
tulajdon maga' lakó - várossában - is jönnek - k
gyakorta olyan könyvek, mellyek valóságos nagy
Izabadság' 's bátorsággal vannak meg - írva. —

Miért nem szólhatnánk; miért nem írhatnánk
tehát szabadon mi - is; ha állapotunknak jobbítását
ferradozó, 's róllunk a'nyi módon gondolkodó Feje
dünk, az igazságot hallani akarja? ha a' Köz
sónak hafzna; 's egész Hazánknek mostani, és Jö
vendő-béli sorsa megkívánnya? — Iram Kassán
Karátson' Havának 27-dik napján, 1789. elztendő
ben.

Bétsben a' Némák nyomtató műhelyében; va
gyon ki - jövő - félben egy 8' vagy leg - fellyebb 9 ré
szekből álló prédikációs Könyv; a' következő
titulus alatt: *Minden Keresztény erköltsről való Prédikátiók*, mellyek a' leg jobb Német Prédikátorok
munkáiból szedettek öszve. Ezen könyvben lehet
szép munkákat találni mind azon köteleltségekről,
mellyekkel egy Keresztény ember, Istenéhez, fele
baráttáához, magához, és állapottyáához viseltetni
tartozik. Ezen könyvből 1 ső Aprilistől fogva egy
réfz jönn - ki minden hónapba: az árra 10-dik Már
tziusig előre fizetve 40 kr. azután pedig 1 for. —
Az előre fizetést lehet le - tenni a' következő U
raknál: — Bétsben *Alois Dollnál.* — *Posonyban*
Alois Dollnál. — *Pelsten Lindauernél.* — *Budán*
Diepoldnál. — *Prágában Vidtmannál.* — *Brünbē*
Gastlnél. — *Olmitzbe Kiegelénel.* — *Grétzbe Ferjil*
nél. — *Lintzben Rohrmoser és Bergmájszter* Urak
nál. — A' kik előre fizetöket gyűjtenek 10 exem
plárból kapnak edgyet meyeo: a' Levelet vagy
pénzt külgyék *Ferd. Venzel Schmidhez* a' Némák
Könyv - nyomtató házában;

Az Auszriai Háznak leg-főbb és hatalmasabb Ura Fels. II-dik *Leopold Péter* Bétsbe máig sem érkezett-meg. *Ferentz* fő Hertzeg eleibe ment vala a' múlt Hétfön a' maga fő Udvari-mesterével *G. Kollorédoval*, de szembe-találták a' Stafétát, mely olly hirt hozott, hogy ő Felsége még tsak a' jövő héten fogna meg érkezni. — Hogy Fegyvertármester *Dalton* a' más világon légyen, abban sem ezen, sem a' másik világon nem lehet kételkedni. — — Hogy a' Magyar Hazában a' jövő Juniusban Ország-gyűlése fogjan tartatni, igen kevélsen láttanak benne kételkedni. — — — —

Az Orsovai Táborból jövő Levelek azt erősítik, hogy Febr. 21-dikén 85 Törökök 2 hajón a' mi Sz. *Ersébeth* várán kívül lévő őrizetűnkre kívánnak vala ütni; de midön ezt az *Allion* hegyen lévő *Obester Auersberg* meg-sajdította volna, ágyuztatni kezdé a' hajókra, a' Kemény-lövék-is rájtaq ütvén 25 Törökök halva maradának és sokon sebet kapának, kik fogva az *Ersébeth* várába vitetének 's t. — — Febr. 6-dikán *Obester Liptay* 2 Bat. és egynéhány tzug *Erdödi* Húzárságot agyu szozatok között ugyan azon helyre ki-állitván, hol Jan. 6-dikán az ellenséget 2-szer egy más után meg-verte vala; *Erdödi* Húzárs. Májor *Szarvafy* Úrnak azon rend-kivül-való vitézségével nyert *Therésia* Rendjét mejjére függeszté. A' 2 *Erdödi* Strálamestereknek *Vernernek* és *Lángnak* — *Nagy, Széghő, Gergits, Bened Mihály,*

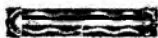
Kováts, Goldberger és Mattyok Káplároknak, nem
 külömkén *Gerse* nevü köz Húszárnak emlékeztető
 pénzeket osztá ki. A' honnan már az *Erdödi Ser-*
*géné*l 3 Stab Tiszteknek, u. m. *Obest. Kosztolányi,*
Máj. Piátsek és *Májor Szarvasy* Uraknak *Therésia*
Rendjek vagyon, és 24 all-tiszteknek és köz-em-
 bereknek emlékeztető pénzek. — Bukoreftből tud-
 juk, hogy *Hertzeg Koburg* meg-gyogyúlt. *H. Ho-*
henlöhé pedig már útban vagyon *Tseh-ország*-felé.
 — Szép tselekedetjek ez, a' *Barkó Sergebéli* Tiszt
 Uraknak, kik látván a' Bukoreftben lévő *Szt. Fe-*
rentz Szerzetesseinek nyomorúlt forfokat, kiknek 2
 ezteendő alatt az ellenség mindeneket meg-emész-
 tette; azoknak 100 egynéhány farintokat gyűjtöt-
 tenek öszve, és más módon is gyámolgatják. Ezen
 jó tselekedetnek indítója ama vitézségéről egész
 Európában esmeretes *Obesler Képiró* Ur. — Febr.
 26-dikán ama vitézségéről nevezetes *Vurmzer* Hú-
 szár sereg 5 osztályokkal 1400 főből álván, Budán
 ment keresztül. — Orsova még nyakaskodik; de
 már a' múlt hónapnak 28-dikán *Pántsováról* az ú-
 szó-battériák *Orsova*-felé indultak, és ezeknek min-
 den órán befűtnek. Az *Orsovaiak* koránt fintse-
 nek olly nagy szükségben a' mint gondoljuk vala.
 Ezen hónapban el-kezdik tüzelní *Orsovát*, melyet,
 akár miben kerül meg-is vesznek: annakutánna a'
Bánáti Tábornak edgyik része a' *H. Koburgéhoz* a-
 datik, a' másik része a' *Serviai Táborhoz*. — *Bel-*
grádból is az *Alvintzi* és *H. Ferdinánd* gyalog Ma-
 gyar seregei *Orsova*-felé mozdúlnak, *Szerim* meg-erő-
 sítetik. — A' *Törököknek* *Bájrám* nevü nagy in-
 nepjek *Májusban* esik, és ezek addig egész tábor-
 ral tsatára nem szoktak ki-állani:

Frantzia-ország. — Ollyan dolgok kezdenek tör-
 ténni, mellyek noha természet-szerint valók, de az
 elme-béli képzelődéleken fundáltatott vízfza élés,
 tsak nem lehetetlenséget formált vólt belöllök. A'
 Frantziák valaha kézkek vóltanak egész országjok
 boldogságát a' leg-szebb mesterségeket, sőt kintse-
 ikek-is nagyobb részét, sok fő *Familiáknak* ide-

gen országra lett el-költözések által, egy kis képzelet buzgoság miatt önként el-veszteni. Ki nem tudja a Nánási megmáfoltatott végzésnek szomorú következtéseit? — Imé mint meg-változtanak a gondolatok: a múlt hón. 13 dik napján a' vala a' Nemzeti Gyűlésnek edgyik tanátskozása, hogy az említett balgatagságból származott szerentsétlenség miatt eltávozott Familiáknak, vagy ha azok már vissza nem kívánkoznának azoknak rokonságaiknak, elvétellett jószágaik vissza adassanak. — Ugyan ezen hón. 11-dikén pedig el végeztetett, hogy senkit tovább Frantzia országban, sem az aszszony, sem pedig a' férjfi nemből, Klaftromba való menetelekor tenni szokott fogadása, ne kötelezzen, és senkinek ilyen fogadást tenni, többé szabad ne legyen. — De hát márt Papok meg-házosodhatnak? miért ne, ha egyfzer fogadás tételek nem tartoztattya. — Hogy ezen rendelése a' Nemzeti gyűlésnek a' Papok előtt kedves lett legyen, abból meg-tettzik, hogy lokan közüllök a' Gyűlésben jelen lévő, intélek a' magok' meg-hajtásával ezen végezelt közönségen meg köszöntek.

Egy a' leg-jobb Hazafiak közzül; u. m. P — B — — — Ur, még a' múlt, esztendőnek végén; Gr. L — és L — — Urakhoz egy egy igen értékeny Levelet küldött vala, melyben kéré a' meg-nevezett fő Vezér Urakat, hogy ő Felségével az bben írt ízelt közölvén, birnák ő Felségét ezek ek tellyelítésekre. — Ezen Leveleket, mind a' őt fő Vezérek ő Felségével közelvén, tsak ugyan ő Felsége tudtával, a' meg-nevezett Hazafinak mind ketten tulajdon Levéllel feleltenek — még idig B. L — — szóról szóra ezt felelte:

Bizodalmos jó Uram! — „Az Ūrnak a' most ílt esztendőben Karátsony havának 22-dik napján hozzám botsátott Leveletét igen-is kezemhez vettem. Örvendek azon, hogy abból meg-érthettem, hogy az Ur azon nagy tisztelet — és szeretetbéli inatimról, mellyekkel a' nemes Magyar nemzet minden-ha viseltetem, igazságosan gondolko-

dik, és kérem-is az Urat, bizonyos légyen abban hogy jó kedvel el-fogadok minden alkalmatosságot a' melyben ezen nemzetnek maga Királyához való hűségét és hozzá való ragaszkodását meg-dítsérem — és fogamatossá tehetem. Vagyok-is tökéletesen meg-győzötve, hogy maga ő Felsege az Magyar-országához abban tellyes igazsággal vitették, hogy a' Nemzetet egészízen, és az tagok mellyekből az áll, fejenként, Attyai képpen, igazán és szívesen szareti. De ő Felsege közönség Attya a' maga egész *Monárkhiajának*, és egyiken a' leg-szentebb kötelelségei közzül méltán annak kellek lenni, a' mennyire tsak lehetséges, hogy a' *Státus impositáinak* terhe dolgában egyaránsú tályu egyenlőséget tartson, vagy ha még nintsen azt fel-állítsa; mivel abban a' jóban, a' mellyen *impositák* által meg-szereztetik, tudnillik a' tórságban, és mind külső mind belső ellenségek ellen való óltalomban edgyik ország úgy, mint másik, részt velzen, 's azért egy aránsu háfzó egy-aránsú teréhnek viseléséről nem kellene edgynek-is magát vonogatni. Igen akárom, hogy az Ur, Levelének értelme szerint ezen tziel iránt molly helyvesen gondolkodik, és mivel erősen várom, hogy hasonló Lelke a' köz igazságnak és szabad akarat-szerint való adakozásnak az Ur Nemzetét, avagy leg-alább annak a' nagyobb leg-jobb részét, élesztetni fogja: tehát semmi kételkedés nintsen benne, sőt inkább táplál az a' bizonyos reménység, hogy könnyen, hamar, és állandó leg-tökéletesebb bizodalom és leg-szívesebb egység ő Felsege és Magyar-ország között helyre állittatni, a' mely, az én azon dolgokban való vévés esmérettségem-szerint, mellyek az ő Felsege országása' idején meg-történtek, úgy tettük azonkívül-is, sokkal inkább szerentsélen egy nem értés, mintsem egy résznek más rész ellen való valóságos roszsz szándéka által háborított: Leg-alább én leg-szentebbül bizonyoisa tehetem az Urat, hogy az ő Felsege szájából toha-

zót, a' melly a' Magyar Nemzethez való idegenységét, vagy aztat maga *prærogativaitól* és szabad-ságától meg-folztani fel-tett tzeljät el-áruta vólna, nem hallottam, de ellenben igen-is sokot ollyat, a' mellyek a' leg-szivefsebb Attyai-szeretetéről, hajlandóságáról és gondolkodásáról tanu-bizonyságot tettek. Meg lehet, és arol mint józanon gondolkodó Magyart az Urat kérdem, lehetetté ő Felségének aztat vétkül tulajdonítani, hogy a' *Diætales Tractátusoknak* késedelmes folyamottyanak, és azokon Uralkodó ellene mondásnak emlékezete által Diætától való tartozkodás, 's ne talám éppen irtozás ő Felségében támasztatott? Mert Európának mostani Státusbéli és Hadi-rendtartása-szerint, semmi sem szomorubb az Uralkodónak, mint ha soha, vagy soha annak ideiben, maga plánumit, maga rendeléseit meg nem teheti. De ha a' Magyar nemzet, a' mint az ő nemes és maga hasznát nem kereső Karakterétől reménlem, maga kezét nyújt a' boiránkozásnak kövének el-mozdítására, és a' maga 's a' Királya javára 's ditsőségre szabad akarat-szerint lévő adományokhoz való hajlandóságát mutatja: tehát részemről tökéletesen bizonyos vagyok benne, hogy ő Felsege a' maga koronázása és Diæta iránt tsak a' minapában adott Királyi írávának, mellynek tellyesítése ugy-is semmi kétséget nem szenved, örömeft és jó kedvel meg-fog felelni, 's az által mind azon meg-nyúgtatást nyujtani és meg-nyerni, a' melyre ezen bölts, jószágos, szives és fáradhatatlan Uralkodó, a' ki leg-tulajdonabb értelemben egyéb gyönyörködtetést nem esmér az ő uralkodásbéli gondjainál — és az ő nemes Magyar nemzete, a' ki maga nemes indulatját és hiveségét annyi próbákkal meg-bizonyította, egy aránt érdemefsek. A' melly szerentsés történeten én előre

Örvendezve réftt veszek, valamint bizodalmonon remé-
 nemlem, hogy az éppen nem fokáig fog ki-maradni — Ez az, a' mit egyenes és betsületes ember-
 nek igaz indulattya-szerint, a' ki a' jó Uralkodót
 és a' jó nemzetet egy-aránsú buzgósággal betsülli
 és szereti, az Urnak Levelére válaszolhatok, abba-
 bizonyossá tévén az Urat, hogy minden tisztelettel
 vagyok — Az Urnak — igen le-kötelezett szolgálja.
 — 3. Jan. 1790. — B. L — m. pr. — a' M. M. P —

F. G. L ** így felelt: — „Jó-akaró Úr! —
 Mind azok a' dolgok, melyek iránt az Ur ezen hón.
 23-dikán nékem emlékezetet tett olyanok, melyekben
 nékem femmi isméretségem nintsen, mely esmér-
 tségre én nem-is tudom, hogy juthatott volna va-
 laki, abban az állapotban, melyben én vagyok.
 E' mellett azt fem képzelhetem, hogy hozhatta va-
 laki Magyar-országban, a' mint az Urnak tettik
 mondani, ezen Nemzettséghez való jó indulatomat
 kétségsben, midön én egy alkalmatofsággal-is olyan
 környül-állások között nem voltam, hogy ahoz va-
 ló jó indulatomat meg-mutattam: egy ilyen al-
 kalmatofsággal, az én magam vifelete, valósággal
 más indulatomat és az Urtól említettettel ellenke-
 zöt bizonyított volna - meg. Eppen ilyen ér-
 dem nélkül tulajdonittatik nékem a' *Monárkhának*
 hozzám egyedül való bizodalma, a' mely ő má-
 sok felett való kedveltetésem-től meszfze érzem ma-
 gamat lenni. Ezen a' leg-tisztább igazságban
 fundáltatott igékben áll mind az, a' mit az
 Ur' Levelém elején említettett irására felelhetek,
 melyhez ragasztom még azon tököletes tiszteletnek
 erös-

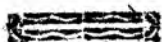
erősítettét, a' mellyel maradok — az Urnak — kötelea
szolgája Gr. L — m. pr. B — 27-dik Dec 1789.

*Következik a' St — K — — H.
K — a' P — Nemes Közönséghez írott e-
zen válofsza: — Nemes Közönség, Tiszteletet érdem-
lő Uraim! — „ Vettem az Urak' irását, mellyet
az Uraknak 19-dik Jan. hozzám indítani tettett:
és különös háládatofsággal szemlélttem abban azon
bizodalmat, mellyel éngemet az előttem mindenkor
kedves MagyarNemzett meg-tisztelt. Valamint minden
alkalmatofsággal igen kedves kötelelségemnek tar-
tottam, a' mennyiben tsak töllem ki telhetett, ezen
drága bizodalomnak eleget tenni: ugy el-nem mu-
lattam, a' jelen-való alkalmatofsággal-is részt venni
a' Felséges Tsáfárnak a' Magyar Nemzett iránt
tett nagy indulatu végezésében. — Tiszta szivből
szerentsét kívánok, a' Felséges Tsáfár' és Király'
ezen tsudára méltó végezéséhez, és egyfersmind
igérem magamnak, hogy a' Magyar Nemzet-is tel-
lyes igyekezettel azon fog lenni, hogy a' maga in-
dulatait, mellyek iránt én ő Felségénél kezelséget
válnni leg-kisebbet sem kételkedtem, minden tse-
lekedetei, a' Felséges Királyhoz, Tsáfárhoz, és
a' Státushoz való maga viselete által, meg-bizo-
nyítsa. Ezen bizodalomban valóságos gyönyö-
rűségemre szolgál, hogy a' Magyar Nemzetet,
melynek tagja lenni magamnak-is szerentsémnek tar-
tom, és ezen Nemes Gyülekezetet az én tisztele-
temről, 's egyfersmind azon barátsátságos indu-
latomról bizonyofsá tehetem, mellyel életem fogy-
táig maradok — a' Nemes Közönségnek igaz in-
in-*

dulatu köteles szolgája — K — m. pr. — Béts
17. Febr. 1790. — A P — Nemes Gyülekezethez.

Béts. — Ezen folyó hónapnak 4-dik napján
Generál Gróf *Pálfi János* ő Excellentiája, a' maga
Adjutántja által parantsolatot küldö a' maga Béts-
ben lévő két Gránátéros százados osztály Comen-
dáns' *Krajnik László* Kapitányhoz, hogy alatta lévő
osztályát olly rendben és készen tartsa, hogy a'
midőn egy óra múlva több uraságokkal meg-nézésekre
ki-fogna menni, mindenek jó rendben tanáltsanak.
— Kapitány *Krajnik* meg-fajditván ő Excellentiá-
já parantsolatyából az emberek furtsaságát, népit
minnyájoknak reménységek felett jó rendel ki-állit-
ván, így szoll hozzájuk: Vitéz Barátim! — Ben-
neteket meg-nem tántoritottanak sok alkalmatos-
sággal a' sűrű 's veszedelmes gollyobifok' közzétek
való hullásai, sem az ellenségnek dühöz sokasága:
Magyar Nemzetünknek betsülletét magatok előtt vi-
selvén, bizonyítsátok-meg, hogy Gróf *Pálfi János*
ő Excell. Magyar Regementjéből valók vagytok,
hogy az ellenség előtt vitézen hadakozni a' furtsa
visgálók, nézők előtt pedig jól exercérozni tudtok.
— Erre ő Excell. más Uraságokkal edgyütt tsak
hamar meg-érkezhvén, a' Kapitány több fő és all-
tisztjeivel 's minden déli köz-katonáival olly ditsé-
retesen végzé dolgait, hogy sokan teli torokkal ál-
mélkodva így kiáltának: — *ezek mind Márs fiai*;
— a' katonaság, gyakoroltságoknak értői pedig,
non plus ultra. Egyik a' néző Dámák közzül ezt
tanálván mondani, *kár hogy ilyen kevesen vagy-*
nak,

nak, így felel neki *Krájnik* Kapitány hirtelen, többen voltunk Kegyelmes Aszszonyom, de vitézeim egy nyomot is meg-nem szaladván, lokan Belgrádnál áldozatul maradtak. — Más ismét kérdvén a' Kapitánytól, *esett-é az Ur sebbe?* így felele: *Századomnál minden alkalmatosságban jelen' voltam, de valamint a' Kovácsot, a' ki a' tüzes vasat legközelebből tartya, a' tüzes szikra nem olyan hamar égeti, én is mint Kapitány, a' melegen legközelebb forgalóván, el-kerültem a' szerentsétlenséget.* — — Harmadika azt kérdeze a' Kapitánytól, *vágott-é, lött é, Törököt?* — *Aszszonyom! sem nem vágtam, sem nem löttöm, hanem kormányozásom' 's jelenlétemmel ezen vitézeimmel, számtalanokat le-vágtam, le lövettem.* Ezek 's több e' félék után Gróf *Pálfi János* Gen. ő Excellentiája, hogy Gránátéros osztálya magát olly ditséretesen viselte, *Krájnik* Kapitányt ezen szókkal szólíttá meg: — *Köszönöm díztes maga viseletét, Nemzetünknek betsületet tett, maga okos szorgalmatosságát 's jó rend-tartását megbizonyította: jelentse a' többi fő és all-tiszteknek 's katonáknak tökéletes meg-elégedésemet.* Minden katonának húsrá és egy itze serre 20 krajtzárt parantsola adatni: mellyek Nemzetünknek szép betsülletére váltak.

— — — — „ *Agramból* 16-dik Febr. A' volt *Vukásovits* most Gr. *Gyulai* Szabad-serge, itten eddig elé csak muzika nélkül-is szerentsésen verbuált: már most *Károlyvárból* muzikálokot várván, még szorgalmatósabban fognak gyűjtetni az új katonák ezen nevezett sereghez. — *Károlyvárból*

várból 19-dik Febr. A' mi határ-széleinken, külfö-
 nösön Vakup, Biháts, Tzettin, Klokotz körül, fe-
 les számmal kezdik magokat mutatni a' Boznyá-
 kok. Ugy lehet magok viseletekből szándékokat
 észre venni, hogy hajós-hidak készítésén munká-
 lódnak, mellyeken hozzánk a' Kóráná vizén úttal
 üthessenek. Itten ismét 32 Törökök vagynak ké-
 szen a' tserére: négyen az elsőbkek közzüllök kö-
 zönséges bálakba botsáttatván, annyira vigan vól-
 tanak, hogy a' magok Boznyák tántzokat is jár-
 ták, és háládatofságokat, haza lett meg-érkezések
 után, tsak nem ezer arany hegyek küldéfe által
 ígérték. — — — — —

(A' többi a' roftába maradott.)

*Némely Nemzetünk' újra szülésében szorgalmatasható
Hazánk édes fiainak fúradozások :*

„ Mi Kalfaiak (igy ír a' Tudósító) kik nem a' tsupa ditséretet vadálszúk, hanem a' Haza' hazánán igaz lélekkel iparkodunk, gyakorta öfzve gyűlünk hol egyiknél, hol másiknál, 's közre tanáskozunk, mi módon helyheztethessük a' Magyar nyelvet illendő méltóságába. — Fel fedezem, ki miben foglalatoskodik közzülünk :

Szabó Dávid Úr, nem lokára közre ereszti a' többi *Költevényes Munkáit* is, majd egészlen új köntösben. Ugy szintén a' *Kiseded Szó-Tárt* is, meg bővitve; azután pedig a' *Magyarságnak virágít*.

Batsányi Úr, *Offziannak* magyarra való fordításában, és *Anyos' Munkáinak* egybe szedésében foglalatoskodik.

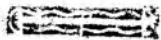
Novák Ilván Úr, a' Törvénynek első esztendőbeli Tanítója, a' *Természeti és Polgari Törvényt*, nem különben a' *Népeknek Törvényét* írja meg anyai nyelvünkön. E' jeles munkának nemünémüképpen való meg jutalmazására 10 aranyat szánt egy nemes lelkű (pedig éppen nem fő rendű) Hazafi.

Kazintzi Úr, *Hamlet* fordításán kívül, egy új magyar munkán is dolgozik, mellyet nem lokára *Orfeus* név alatt világ eleibe szándékozik bocsátani.

Hoduszfalvai Spilenberg Pál Úr, illy homlok irású Könyvét adta ki ezen hónapban : *Szabad Elmékedések, a' földeknek ki verése szerint fel állítandó adózás Systemójának Tökéletlenségéről*.

Vólt Professor Kis Antal Úr (Ex Pápaius,) a' hatodik Oskolában taníttatni szokott *Természet Törvényének Elejét* fogja magyarul meg írni: úgy nem különben a' kisebb Oskolákat gyakorló Ifjúságnak számára a' *Magyar Nemzetnek Történetét* is.

Simai Kristóf Úr, (Piarista) a' Rajzolatnak 's Építés mesterfégének K. Tanítója, a' Nemzeti kis Oskolákban taníttatni szokott *Éizik* (Természetről való Tudományt,) és *Éthikát*, vagy *Morális Tudományt* készíti el. Ugyan ez a' *Magyar Nemzetnek* Hazafi

darab új vig *Játékokat* fog rövid nap alatt világra bocsátani.

Duddsi Antal Úr (Minorita 's itt *Kassán* az *Almágy* Urfiaknak Nevelője,) a' *Fizikának Fundamentumit*, mellyeket az ötödik Oskolabéli Ifjúság tanúl, fogja magyarul ki adni.

Egy igen szép reménységű Úr, *Tassó meg szabadított Jérusálemét* forditgatja Olaszból. — Eddig *Kassáról*.

Pétsett, T. T. Lethenyi Úr, *Béla Király nevetlen író Deákjának* (Anonymus Belae Regis Notarius) munkáját fordítja magyarra. Egy más érdemes Hazafi pedig, kit még meg nem nevezhetünk, valamely hasznos Magyar munkában foglalatoskodik.

Horváth Adám Úr, kinek már a' *Magyar Hunniáson* kívül, *Holmi* név alatt ki adott egy munkája esmérletes, újra mást készül ki adni hasonló nevezet alatt, mellyről mindazáltal maga azt jegyzi meg, hogy már ezek emberefebb tréfák lesznek, mint az *első Holmi*. — Ugyan ez a' nagy, szép és vig elméjü buzgó Hazafi, olly reménységet nyújtott hozzánk bocsátott betses Levelében, hogy az *Erköltsi Tudományt*, avagy tsak egy részét is annak a' *Temperamentumokról*, és ismét különösen egy egész Könyvben az *Indulatokról*, ki fogja magyarul dolgozni.

Györből ezt írja egy jó szivű Hazafi: „Tiszt. *Nagy János*, *Szönyi Plébánus* Úr, két rendbéli magyar munkát ad minden órán sajtó alá. Eggyik *Magyar Kötő* név alatt; Mélt. Gróf *Majláth József* Úrnak; másik, *Nyájas Múzsza* tzim alatt, Főtisz. *Zsolnai Dávid Keszprémi Kanonok* Úrnak ajánlva fog meg jelenni. Amabban, a' *Faludi Ferentz Udvari Emberében* foglaltatott Maximákat, hathatós Verseken bővebben meg fogja magyarázni. Ebben, szép *Magyar Énekek, Pásztori Dalok, gúnyoló Verse* k lesznek.

A' *Posoni* Pap nevelő Házban, nagy haszonnal tanító Prof. Főtisz. *Szvorényi* Úr, Magyar Ország *Eklésiai Históriaját* Magyar nyelven dolgozza.

A' *Pesti* első esztendő's *Nevendék* Papok' út mutatójok, T. *Beke* Úr, *Campének* a' *Lelekről való Tanítástit* (Seelenlehre,) fordítja magyarra. Az említett meg betsülhetetlen munkának használatos voltát, annak olvasásából, tulajdon maga által fogja kiki látni. — Ataljában a' *Posoni* és *Pesti* T. T. *Nevend. Pap* Uraknak munkás Hazafiságokat jobban elő nem adhatjuk, mintha a' *Mindenes Gyűjteménynek* Bold. Assz. Hav. 23 dikán költ Darabjából ezen következő sorokat iktatjuk ide: „Egy Levelet sem lehetne talám úgy közre botsátanunk, a' *Posoni* és *Pesti* Pap nevelő Házban tanuló Nemes Ifjaknak ditséreték nélkül, ha mind ki írónk, a' mit ezek a' kedves Hazafiak Anyai Nyelvünk gyarapítására el követnek.“ — A' *Posoni* T. T. *Nevendék* Papok, ezen esztendőben két *Magyar viz Játékokat* készítettek; egyiket: A' *Nevelők*; másikat: *Az Öreg fűsvény* nevezet alatt. Az elsőt el is jádzták az el múlt Farsangon, számos Magyar Uraságoknak jelen létebben, 's nagy meg elégedésekkel. A' másiknak el jádzásában akadályt vetettek nékik meg boldogult Fejedelmünknek akkori környülállásai: hanem ezentúl fogják jádzeni, és azon esetre már jó eleve hivatalosokká tették magokat nállok sok Méltóságok.

A' *Komáromi* Tudós Társaságnak érdemei, esmeretesebbek immár, 's szembe tűnőbbek, hogy sem mint azokat szüklég volna magasztalni. Ennek mind egyik Tagja külön külön új szolgálatoakat teszen, a' közönségesen kívül is, a' Magyar Nyelv Templomának fel építésében. — Most tsak T. *Mindszenti* Sámuel Urról emlékezünk. Ezen nagy tudományú jó Hazánkfia, nem sokára készen lesz egy oly hasznos Könyvnek magyarra való fordításával, melyben mind azon Vallások a' betük rendje szerént elő lesznek adva, valamellyek a' Világ teremtésétől fogva voltak 's vagynak. — A' Könyvnek Szerzője egy Tudós Anglus *Broughthon*.

T. *Török* Zsigmond Úr, az el szegényvedett *Nemeseknek Szóizollójok* *Budán*, 20 Aranyokat igé egy

egy oly érdemes Hazafinak, a' ki *Montesquieu*-nek azt az örök betsben maradandó munkáját, melly *l'Esprit des Loix*, *Törvények' Lelkének* neveztetik, fontos, és könnyen folyó Magyarfággal le fordítja. Azon kívül a' munkának leg tsinofabban lezendő ki nyomtatásáról rendelést fog tenni.

Itt *Bétsben*, egy nagy tudományú 's Nemzetünkhöz és Nyelvünkhöz (mellyet nagy elő menettel tanul is) különbös indulattal viseltető Könyv-Aros *Stáhel* Ur, olly meg betsülhetetlen Könyvet fordított maga költségén Magyarra, 's adat ki képekkel, a' melynek hafznos voltát tsak onnan is lehet fajdítani, hogy német nyelven létt ki botsátatása után, igen kevés idő alatt 80,000 nyomtatvány költ el. A' Könyvnek német homlok írása ez: *Noth und Hilfsbuch* — magyarul illy Titulusal fog meg jelenni: *Szükzégben segítő Könyv.* — Eggyügyű embereknek vagyon írva, és így annál közönléfebb hafznó.

Egy Külső országi Akadémiákban mulatazó *Kibedy* nevezetű Réf. Hazafi fordítja a' *Kokk* ujj Világot keresett és kapott Tengeri-útozásának *Históriáját*; melynek már egy nagy része Magyar köntösbe is vagyon öltöztetve, és minden órán Erdélyben *Kölosvárt* fog *Sajtó* alá adadni. — *Bétsben* egy tanult ifjú Hazafi munkálódik szorgalmatoson a' *F. Tsászári Könyv-Tár* házban, hogy a' Magyar *Korona* eredetit, vizontagságit és a' mái napig lett számos *Történeteit* egy rövid könyvetskébe foglalja, melynek első árkuksa a' jövő *Kurir'* táskájában fog szemléltetni; és ugyan azért most igen keveset írunk a' *Koronáról*, minthogy ezen munkában az ő utolsó története is tökéletesen le-lészen írva. A' kik pedig ezen munkát segíteni akarják küldjék a' magok *Tudósításokat* a' *Kurirhoz*; a' mit pedig erről hiteles Könyvekbe meg-lehet kapni az azon kívül is benne lézen; a' leg-jobb *Vers-szerzőknek* erről költ mostani *Verseikkel* edgyütt,

Pilis 25. Febr. 1790 — Kedves Magyar Kurirrom!

En te-néked esméretlen ugyan, de talám még az leg-esmérősebbeknél-is jobb Barátod, küldöm hozzád az én e' Világi bujdósásomnak Arábiai heves és száraz pufztájáról, ez egynéhány Verseimet, mellyeket az ezen hónapnak 21-dik napján, amaz igen híres Buda Várában el-érkezett ditsőséges vendégnek leg-méltábban örvendező Magyarokhoz irtam. Te lálsad mit tselekezel vélek, te véled az ezeknek szerzője azt fogja tselekedni, a' mit várhattz egy jó Barátodtól.

K. M.

*Plaüдите Pannonidum Mavortia peçora! Vestrum
Regni Buda Caput, iam Diadema tenet,
Quid forret Angelico, quid munere majus in Orbē?
Hoc Tua Scythica Gens, hoc pia sura tegat!*

Örülly Magyar a' ki ez időt érhetéd,
Hogy a' Koronádat Budán Szemlélhetéd,
Kintsedet kebledben ismétlen vehetéd;
Örömednek árját véle nevelhetéd.
Három száz efsztendők el-repültenek már,
E' kints Budán kívül a' miolta kél's jár,
De el-jött már egyfzer az örvendetes Nyár,
Mellyben bé-fogadta ezt a' Budai Vár:
Örülly Magyar 's vallyon édesé a' Mára,
Mert mint Koronádat bé-hoztad Budára;
Ugy szabadságodnak ditsöült Halmára
El-juttz édes Kintsem! hidd-el nem sokára.

Ne

Lefsz még idő mellyben az Magyar' szablyája
 Nem különben mint az Halálnak kalfája,
 Lézen ez Világnak rémitő tsudája;
 Bár agyarkodgyanak akár-kik reája.

Lefsz még idő, mellyben egy Magyar Kavallér
 Más nemzetbélivel kettővel is fel-ér,
 Fel-támadván benne amaz Magyaros ér,
 Mellyben forr az igaz és mártziális vér.

Lefsz idő mellyben az Magyar Paripának
 Tajtékzik zablája nyerítő szájának;
 Mellyben az hirére a' fárga Csizmának
 Az fél Hóld-is homályt választ ö magának.

Lefsz még az az idő, hogy az Magyar Dáma
 Lézen Európában olly választott ráma,
 Mellyre vonattatik sok Afzfonyság száma,
 Hifzed vagy nem hifzed? de igaz lesz' ám a'.

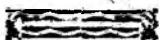
Örülly Magyar! 's vigyázz ez drága kintsedre,
 Nem különben mint az két szemed fényedre;
 Mert még az Isten-is ezt köti lelkedre,
 Illy Angyali kintset bizván a' kezedre.

Tudd-meg azért szorúlt erő az karodban,
 Azért van az *Mársnak* fegyvere markodban,
 Hogy ha ki-akadna ezen Jószágodban,
 Meg-emélsz azonnal búsult haragodban.

Tartsd ezt édes Hazád Palládiumának,
 Melly a' mig lakója lesz' Buda Várának,
 Maradása lézen az Magyar Trójának,
 Bár az Styx vizei ellene zugnának.

Hát! még-is árnyék vagyunk? Hol van a' mi Atyánk
II dik LEOPOLD Péter?

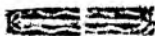
Az útban. — Valamint edgyik gyász a' másikat, ugy edgyik szerentsétlenség a' másikat nyomba követi. Az Auszriai nagy Ur még Bétsben nem érkezett. Azt mondják, hogy ennek Felséges Hitefse terhes bádgyadozások között lévén, eddig késleltetett úttyát ez akadályoztatta volna; de 2 — 3 napok alatt bizonyoson meg-fog' érkezni. A' mi fő Hertzegünk *Ferentz* már Felséges édes Attyának eleibe ment *Klagenfurtig*, hol *Maximilián* Papi Fejedelem és *Kristina* Hertzeg Afzszony-is várják II-dik *Leopoldot*, kiről Bétsben az a' közönséges hir, hogy mihelyt a' Városba fogna érkezni, még addig a' Királyi Udvar-felé sem menne, mig a' Szt. *István* Templomában a' minden Királyok 'Samolyizéke előtt térdet fejet hajtván, a' maga Uralkodását, a' Mennyei Uralkodónak kegyelmes segedelem kérésével nem kezdené. — Addig-is, mig ezen Felség szerentsétlen gátok közé tétetett útját szerentsésen Bétsig mérhetné, a' Felséges edgyesült Magyar Kantzelláriájához edgy maga Levelét küldötte, melyben azt jelenti, hogy nem tsak mind azokat, mellyeket az Örökké-valóságban lévő II-dik *Joséf* még ígért meg-engedni és erősíteni kész, hanem a' jövő Juniusban magát meg-koronáztatni és Országgyűlését tartatni meg-határozott szándéka. — F. M. Báró *Laudonnak* hasonlóképpen egy maga tulajdon

Levelét küldötte, melyről a' mondatik, hogy ezen halhatatlan emlékezetü vitéz Vezért (az egész Tábor' szollása formája szerint) Attyának nevezte, és ezt irta volna: Kedves Atyám *Laudon!* én a' Polgári Társaság béli Kormányra születtetem, a' katonaságban pedig magamot *Laudonnak* nem mondhatom. Azon igyekezem azért, hogy az én Pásztor-ságom alá bizatott hiveséges júhaimat a' belső tsendességgel és boldogsággal ajándékozzam; Báró *Laudont* pedig kegyelmedet arra kérem, hogy az egész Tábort keze alá venni, azt szabad akaratja-szerint, tudva lévő okos vezérlése által, igazgatni, és az én népemnek a' külső ellenségek ellen minden ki telhető tsendességet szerezni, ne legyen terhére. 's t. — Más bölts rendeléseiről is ezen Felségnek lokat beszéllenek a' Bétsiek, és nagy ohajtással várják. — Ő Felsége most a' maga Udvarát otthon hagyván, tsak egyedül jő, mig Juuiusra egész Udvara és Fejedelmi Háza Bétsbe fog érkezni. — Egy név-nélkül hozzám érkezett, de Kör-mötzi arannyal soha ki-nem fizetethető bölts Levél szóról szóra:

Kedves Barátom! Mely kemény hitet mondot' legyen *Szoliman* Tsásfár hajdon *Zapolya* Jánosnak, ugyan erre való nézt hōgy mint jött legyen *Szoliman* a' *Zapolya* halála után Özvegyének *Ifabellá-*nak hivatására a' Rákos mezejére, hogy vitette legyen itten Budáról maga Sátorába a' kis Hertzeget *Zapolya* 'Sigmundot, 's a' t. a' ki tsak a' Magyar dolgokban nem éppen jövevény, minden előtt tudva **vagyon, ugy az is, mint tanátskozott legyen itten**

két kedves Basájával *Jahiolegsse*, és *Rustánnal* arról, ha meg-tartsaé Magyar-országot a' *Zapolya* Jánosnak adott hite-szerint a' fia 'Sigmond számára, vagy Törökökké tegye a' Magyarokat? de melly iflentelen fortélyos Tanátsot adott légyen néki *Jahiogles*, a' Nemzetnek nevezetesen nyelve által léendő Törökök tétele iránt, nyomtatásban én leg-alább Anglus, Magyar, Frantzia, Német, és Deák Könyvekben nem láttam, ha tsak a' Törököknél nintsem, hanem volt szerentsém ez előtt egy néhány elztendőkkel egy homályos helyen egy tsak nem azon időbéli írásból olvasnom: — három-féle dolog tarthat meg, ugy mond, minden Nemzetet maga erejében: a' Nyelv, Vitézség, és Gazdagság; ezt az hármat kell azért meg-rontani, ha az ember a' Nemzetet akarja el-bontani; a' mi az elsőt, ugy mint a' Nyelvet nézi: a' Magyarok ugy-is a' Romai hiten lévén, a' közönséges igazgatásnak minden részceiben a' Romai nyelvel élnek, nyílsa-meg azért Felséged között a' R. Oskolákat, sőt tulajdon Tsáizári lak-hellyében is adjon nékiek arra módot, hogy a' nevezetesebb emberek' gyermekei itten, 's még pedig Felséged' költségén tanulhassanak, ők ebben Felséged' Kegyelmeiségét, képzelye Felséged-mennyire magasztallyák, hogy Felséged, a' kit ők külömben hitek ellenségének tartottak, hiteknek, 's igazgatásoknak nyelvét között illy szépen virágoztattya, 's ennyire gyarapíttya; nem láttyák által pedig, hogy a' mennyiben gyarapodik között a' Romai, éppen annyiban apad a' magok nyelvek; nem láttyák által, hogy azok a' kik e' végett Váro-

funkban töltik Iffiuságokat, bé szivják e' mellett er-
költűnket, meg-tanulják nyelvűnket, 's eszközeink
lesznek Nemzeteknek nemzetűnké tételében; mert,
ezeket kell idővel minden nevezetesebb hivatalra
tenni, lassan lassan hozzájok a' Romai nyelv mel-
lett egyszer egyszer előbb, azután bővebben törökül
irni, kapva kapnak az alkalmatosságon, hogy ök-
is tudnak törökül, magok önként magok közt is
Oskolákat fognak idővel nyelvűnkek nyitni, míg
annyira mennek, hogy a' midőn ezen álomból fel-
ébrednek: nyelvek, szokások, köntőfsek, erköltsek
Török; egyedül a' nevek maradt. — Mit tehessen te-
hát a' nyelv, akármelley Nemzetben is, ki nem lát-
hattya-ki ebből, el annyira hogy maga *Solyman* vé-
teknek tartotta ezen istentelenségre állani, akármil-
lyen szemfény vesztő légyen is; de bőven eléggé ta-
pasztalta ezt Nemzetűnk úgy is, mert ugyan-is nem
a' Deák nyelv vólté az eleitől fogva, a' melynek
esatornáján minden féle idegen közinkbe férkeztén
házunknak, a' midőn kívülről közlitteni sem mert,
hogy bontásához fogjon, nem tudván, hogy ki
van benne, belőlről tulajdon lónkon, és kenyerűn-
ken áfott a' talpa alá; bizonyos az, hogy ha nyelv-
űnken folyt volna minden, hivatalra közöttünk
senki addig nem léphetett volna, míg előbb a' nyelv
által Magyarra nem vált volna, és így ha melley
idegenek tsufztak volna is, azok által Nemzetűnk
nem apadott, hanem szaporodott volna, a' midőn
a' Deák nyelv mellett éppen az ellenkezőt tapasz-
taltuk, annál bizonyosabb pedig, hogy arról senki
senki még tsak nem-is álmodhatott volna, hogy
nyelvűnket más nyelvel fel tseréllye; és még-is oh
fájdalom! és oh mely méltó fájdalom! sem Horvá'ok,
sem Totok, mivel ezek között, a' ki tsak valamire
való, tudja annak a' Szi. koronának a' nyelvét,
a' melynek tagja és lakosa, 's tudja, hogy ezen
a' nyelven helyét egy idegen sem foglallya, ha-
nem tulajdon Nemzetűnk között vagynak, a' kik
Nemzetűnkek a' Deák nyelv iránt való hályogját
még most is, a' midőn az Uralkodó Felség kegyes-

sen erre állott, késnek a' fzemekről le-tenni, azt adván okul, hogy minden Törvényeink, és Leveleink Deákul vagynak írva; igaz ez, de, a' mint más találhatott abban módot, hogy Leveleinket régi helyekből ki-vévén tzelya siettetése végett különös helyre gyűjtése, nem találhatnánk-é miis ebben módot, hogy minden Levélnek jókor melléje tennök hiteles fordítását; a' mi pedig a' törvényt illeti, oh hányon nem lennénk, a' kik ennek fel egészfen első Királyunkig való fordítására repülve repülnék, tsak nyelvünket egyszer minden más Nemzetek példájára nem tsak az alsóbb, hanem a' Kormány-székek is, magokévá tennék. Egész Nemzetünket élesztő örömmel látván azért Kedves Uramnak irásából, hogy velem ebben, és minden jó Hazafiával egy értelemben vagyon. Kérem kedves Uramat, semmit se mulasson-el, a' mit tsak véghez vihet meg-előzésére annak, ne hogy napunknak olly hozzászaf fergetege után érkezett e' mofiani sütését-is valahogy Nemzetünk olly régen várt jóvára fordítani el-mulassuk, 's Nyelvünket továbbra-is akár Déák, 's akármelley idegen nyelv által okozott hideglelésében senyvedni engedgyük. --- Ez az ember gondolkozik igazán és okoson Nemzetéről: ennek tsokalta-meg a' Kurir meleg tsókokkal nevetlen Levelét: jelentse nevét, és segittse jó szivü attyafiát a' Kurirt irásával.

Szomorú meg-jegyzés! A' mi nemzetünk méltó ditsekedésének edgyik tsillaga G. *Hadik* András Ur ö Excellentziája a' Hadi Préses olly terhes nyavalyák között mondatik lenni, hogy már tegnap előtt a' Szentséggel-is élt légyen. Ugy háljuk, hogy ezen változását az ö Fellegétől való utolsó botsú auden-tzián kapta volna. — A' *Lájbaki* fő Püspök G. Brigidó roszszúl érzi magát; el-küld orvasságért a' Patikába; a Patikárius egy mo'sorába éppen az előtt törvén *Arsenicum*at el-felejtette ki-törölni; megkésztitti azért ezen mozlárban az orvasságot, melyet a' Püspök Ur bé-vévén, kevés orák alatt meghala. — *H. Hohenlohe* minden orán Bétsbe váratik.

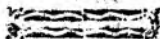

A' *Lemberg*i fellyebb meg-irt tudofittáshoz, mézt is hozzá tehetjük, hogy ide már a' tábori sűtők 's kovátsok fok egyéb tábori szűkféges készületekkel meg-érkeztenek; nem tsak hanem a' városántzokkal körül vétetni már el kezdetett, mellyet éjjel nappal szüntelen 500 személlyek dolgoznak. — A' *Lengyelek* részéről ismét 1 *Regemént* nyomult *Krakko* várának meg-erősztésére.

Buda. — *Pest-vármegyének* ki-rendelt személlyei, közönféges gyűlés tartásra *Mártziusnak* 1-ső napján öfzve gyűlvén, tanátskozálaik még 3-dik *Martz.* folyttatott. A' gyűlésnek 1-ső napján fel-olvaslák az a' jelen való esztendőben 28-dik *Jan.* költ *Felséges. Rendelés*, mellyel a' *Magyar Rendeknek* régi törvényei és szabadságai vizsgáláttak. Azon 3 *punktumok* iránt, mellyeket már minden tud, hogy az *Uaralkodó* magának ki-kötött vala, el végezték a' *Gyűlés N. tagjai*, hogy azok végett mérleklött irással tegyék-meg magok ételmeiket. — — — — —

— — — — — *Ö* *Excellentzája'* völt *Királyi Biztos Almási Pál Ur*, ki a' *Vármegye-gyűlést* mint valóságos *Fő-Ispány* kezdette vala el, el-végezvén utolsó kötelelségét, bútsút véve a' gyűléstől és szándékozik vala el menni, de a' *Nemeli Rendtől* vizsgálva hivattatván kéregett, hogy mint jó fia a' hazának, a' gyűlésben legyen jelen. — *Első Vitze Ispány Szili Josef Ur*, rövid beszédet tartván, a' maga és minden más *Vármegye Tisztek* nevében, eddig folytattatott hivatalyoktól bútsút véve: ugyan tsak minnyájon meghagyatának a' most ujjanan és törvényesen fel-állott *Vármegye hivatalokban* addig, mig ujjabban rendbe szedetnének. Az ujj törvényes-izék egészszén eltöröltetett, hogy annak helyében a' régi törvényes *Vármegye táblája* állittathassék vizsgálva. — Igy vétetének a' több *punktumok*-is rendre elé, mellyekben valami változásnak kell vala törvényesen esni.

esni. El-végezteték az-is, hogy a' Nemes Udvarak-
ról a' bé-íráshoz tartozó számok le-töröltesenek,
melly előbbször-is a' Pesti Vármegye házánál vite-
tett véghez, más nap pedig Budára ki-rendeltettek
küldetének, kik ott a' Vármegye-házáról a' 77-tet le-
töröllyék. Rendelés tétetett a' fogságban ülő halá-
los bűnösök el-válofztása iránt-is, kik azon válofa-
tatandó ítélő-székek' elejében, mellyeknek törvény
szerint vagyon hatalmok a' bűnösöknek halálra va-
ló sententziázására, fognak adadni. — A' Palatinus-
hoz meg-kivántatni szokott Pesti Nemes sereg, a'
következendő személyek által szaporittatott: —
Hadnagyak rendeltetett ehez ifjabb Hertzeg *Ejz,*
terházi Miklos, öröökké pedig téttenek: — Gróf
Barkotzi János, Gr. Amade Antal, Kvaszai János,
Keltz Adám, Végh István, Czindery, Almási János,
Bogyay, Gombay, Hallász Ferentz, Vida, Magyar
György, B. Laffert Ignázt, Somogyi. — A' Bá-
nátból irják 24-dik Febr. hogy minden ott lévő
Regementek Mártz. 1 ső napján téli-szállásokat el-
hagyván, Supánek és Jágoda felé indullyanak. Ez
szerint el-fog a' Törököknek azon ujj fel-tett tzél-
lyok romolni, mely-szerint *Gládovát* bé rekeszteni,
Orsovát pedig szükséges dolgokkal és emberekkel
meg-erősíteni, magokban el-tökéltették vala. —
Szeben 23-dik Febr. Ezen hónap 20-dikán, érkezék
meg *Krájovából* ide Fegyvertármester H. *Hohenlohé.*
A' Hertzegnek *Krájovából* való el-távozását, nem
csak 'a tábori népek, hanem a' *Krájovai* vidéknek
minden lakosai-is felette erőssen sajnállották, ugy
mint a' kit nem mint egy ellenséges Vezért, ha-

nem mint őltalmazókat és attyokat nézték, és el-induláskor 300 nál több Tisztek és Bojérok 3 órányi útnál tovább kifizték. — *Lemberg* 21-dik Febr. A' Gallitziába meg érkezett katonaság tökéletes hadi lábra állítottott. Az *Eszterházi* Regementtyéből egy Batalion, mely itt fekszik, tarisnyáját, palatzkját, kenyerit, 's mindenit a' mije van, a' hátán viszi, szintén mintha táborozna, a' vigyázatra. Minden köz-ember 40 töltést hordoz a' töltéses tarisnyába. Az itt fekvő Agyuzó-sereg éjjel nappal töltés tsinalásban foglalatoskodik. — Szüntelen érkezik a' Spanyol-sorompó. — 24 Febr. érkezett meg a' G. Gyulay Samuel-Regementtyének is egy Batalionnya *Lembergbe* 5 ágyuval és nagy számú kemény-lövedékkel meg erősítve. Itt olyan sok a' katonaság, hogy egy részének a' várba kelle bé-szállittatni: mely dolog itt szokatlan. Ezen Batalion Brody-felé vészti egy napi nyugvás után úttját, a' howá azt a' más 2 Batalionok is rendre követni fogják: itt Brody táján egy nagy 200 ezer Gallitziái mérőt magiban foglaló élés ház gyűjtetett öfzve. — A' Gallitziái nép, a' *Toskána* vasas léreghéli vas-embereket tsudállya; mert nállok nem voltanak még Auszriai vasasok qvártéslyon. — Szegény Húszár! ő a' matkába hordozza a' vasat, nem a' mejjén és hátán, 's még-is őtet egész Europa tsudállya. — Prágából írják, hogy oda Péterváradról olyan tudósítás érkezett, mely-szerint az itt fekvő Agyuzó-sereg parantsolatot vett volna az Erdélybe Károlyvárra való indulásra, hogy ott magához még több erőtséget vévén, Belsarábiába *Kilia* ostromlására ezen elztendő béli táborozás kezdetére meg-érkezzék: — talám közelebb-is kapna ezen sereg valamit az ostromlásra?

Közelebb költ Levelünknek végén a' 15 helyett csak 5 kell olvasni.

Költ Bétsben 10-dik Mártzy 1790.

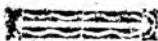
Étegyes Belső Tudósítások.

Az Auszriai Ház' felséges Ura II-dik *Leopold Pál-ter*, valamint már meg-irtuk vala, a' múlt Pénteken estvéli 10 és 11 óra között szerentsésen Bétsbe érkezett. — Ugyan ezen napon reggeli 7 és 8 óra között, valamint már ezt-is irtuk vala, Római Szt. Birodalombéli Gróf *Hadik András* Ur & Excellentiája, *Futaknak* és *Czerovitznak* Ura, a' *Mária Theresia* nagy Keresztes Hadi-Rendjének tagja, Ts. K. valóságos Titkos-tanátsos, egy Húszár' feregnek Ura, *Feldmarfal*, és a' Hadi Tanátsnak Prélése, életének 79-dik esttendejében örökösön elalvék, kinek már holt-tetemei *Futakra* le-költöztetvén a' temettségre, közönséges halotti pompája Bétsben a' múlt hétfőn kezdeték, a' midőn minden itt találtató hadi-nép fegyver-nélkül, hadi-rendben, egész parádéval, a' Hadi Kantzellária mellett lévő Templomba bé-gyülvén, a' rettentő fokaságú hadi-nép miatt csak kívül ezen piatzon-is alig lehet vala meg-fordulni. Itt jelenének-meg az itt lévő főbb Urak, Hadi-tisztek, mind a' 3 Testörzők sereg s. t. és ezen halotti-pompa 3 napokig tartta. — Edgyik Kurir jö, a' más 3 indul — 's azonban rendelés vagon, hogy a' többi-is magát indulásra készíttse, olly nagy az Udvarak között való Kurir költsönözés. A' N. M. K. Testörző seregbéli Hadnagy *Török Mihály* Ur csak a' napokban érkezék vilzfza a' *Vurtembergi* Hertzegtől, ki azon örvendetes izenettel küldetett vala oda, hogy a' *F. Ersebeth* H. Afzszony szerentsésen szült legyen; de a' mely örven-

detes izenetet, más napra virradolag egy *Staféta* mely ezen Szerentsétlen H. Afzfonynak halálát valózta, kerferves gyászra és véletlen siralomra változtatván, ezen örömmel tellyes Udvar gyászában öltözék. A' szülésnek Szerentsés hírével megérkezendő Kurirnak számára már előre egy igen szép arany *Pikfist* készítettet vala ezen Udvar ajándékba, mellyen metzve a' szülő és születtetett vala más dolgokkal ábrázolva, és a' mely *Pikfis* mint egy 70 aranyokra betsültetik. Midön más nap a' szomorú hir a' Szerentsétlen *Vürtembergai* Hertzegi Udvarba érkezett, bé-hivatja ezen nagy Lelkü Hertzeg a' nevezett Teförzö Urrat és Kurirt, által adja néki az arany *Pikfist* illy szókkal: A' Léányom ugyan már meg-halálozott; de mivel az ő szüléséről hirt hazónak szántam és készítetttem ezen *Pikfist* végye jó neven.— Bétsben az a' hir indült-meg a' héten, hogy a' N. M. K. Teförzö vitézek háza egészfen az illalokig fogna építettni, melyre már a' Kamara 180-ezer forintot ki-is szabatt volna; a' Gárda Tifzteknek számok most az Ország-gyüléséig megint 60-ra szaparittatnék, a' koronázás után pedig 120-ra, mint vala hajdon, és ezek közzül 20 mindenkor Budán a' Szt. korona mellett fogna maradni. Most, a' jelen-való időben, ezek között a' terhes Udvari szolgálataik között tsak 8 Magyar Gárda Tifztek valának Bétsben, minthogy a' többi a' tsatázó mezőre szállott vala; és ezeknek éjjeli nappali szolgálataik olly terhes vala, hogy 4 nap-is egy más után nem vala annyi idejek, hogy a' veres-nadrágot le vésék. Már a' Gárda szabójának parantsolatja is

vagyon 60 Tisztre való Uniformis eránt. Ez a' N. fereg egész Európában az, melyről még eddig minden idegen Nemzetek azt vallották, hogy ehez hasonlitható Testőrző sereg egy földi Fejedelemnek fints több a' Világon; tehát illő hogy ezen Nemzetünk ditséretére és gyönyörüségére szolgáló Nemes Magyar sereg már valahára megint talpra ályon, és hogy az ezekben lévő tagok mind igaz nemes — nemes indulatokkal, belső és külső tennésveti ajándékkal felruházott, mint hajdon, a' F. Kantzellária által megvizsgáltatott igaz Hazafiak' legyenek; kik azen N. Nemzetnek betsületét minden idegen Nemzetek előtt magok előtt hordozzák, és hogy többé a' ne történhessen, hogy valamelyik Hazabéli Méltóság Királyunk küzföbében meg szollitván az ott álló Magyar Testőrzőt magyarul, 's azt kérdvén tölle: *ithon-é ő Felsége?* azt felelje mérgesen: *ich kann nicht ungarisch* — én nem tudok magyarul! — Lengyel Testőrző csak 2-tő vagyón az Udvarnál a' jelen-való időben, a' többi mind a' Tábornál. Ezekről-is az a' hir, hogy vagy helyre állittatnak, vagy ha Gallitzia és Lodoméria Magyar-országai igazgatás alá találna adatni, ezek közül-is bizonyos számmal a' Magyar Test-örző sereghoz adatnának, mint Erdélyből. — A' Bétsi Gombkötő mesterek azon panaszkodnak, hogy azüfvet és aranyat, ha fejekre állanak, sem találhatnak elegendőt a' Magyar öltözeteknek készítéséhez. Teli minden szabónak a' háza pafstóval — a' Tszimadiák 100-onként tsinálják a' sárga és piros tsizmákat — a' Kard-tsinálónak niints elegendő keze

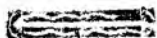

a' nagy Magyar kardokaak készítettékre — a' k
 soha életében Magyar köntöst nem vett a' testére,
 most egész Udvarát abba öltöztette — tsak a' ko-
 ronázás után le ne hánná, mint lokon eddig tsele-
 kedtek, és ujra Frantzia Sápópát ne venne kezé-
 be?] — *Aurea mediocritas*!! arany középfzerü-
 ség!! az a' böl dog — ki erre vigyáz. A' dolog-
 nak belső ereje nem abban áll, hogy az én nadrá-
 gomon 600 ling arany-borítás légyen — hogy azt
 az arannyot és ezüftet, mellyet a' Felső Bányai 's
 más Magyar közsziklából magunk ki-ástunk, más
 Nemzettől arany fonalban 4 árron hozzuk viszfza,
 és testünkről megint porba hullassuk — nem ab-
 ban áll — hogy a' Nemes a' Parasztal a' kortsmán
 azon vetélkedjék: kijé a' Haza' feje ékelsége a' Sz.
 Korona? hogy mi más Hazánkba lévő nemzeteket
 meg-utálljunk és azokkal illetlenségeket tseleked-
 jünk; hanem abban áll a' valóság', hogy ezeket
 is nyelvünk' és köntösünk' által igaz Magyarokká
 tegyük, hogy egy más között józve-vetett vállú
 meg-edgyezés, el-tántorithatatlan álhatatofság, elő-
 re való vigyázás, tsendefség, hékelség — és haza-
 ñak között való valóságos szeretet légyen, hogy a'
 közönséges böl dogság ne fővényen, hanem kemény
 közsziklán épülhessen. Vagynak egy néhány Leve-
 leim, mind Erdélyből, mind Magyar-orzágból,
 mellyeknek itt volna helyek, de a' mellyek soha
 a' rosta-jukon által nem húlhatok; azért, tekintsünk
 egy Nemzetünk oszlopjára.

Kedves Kurirom! Kedves Atyámfia! Hald meg
 azokat a' szókat, mellyeket én hallottam; és es-

mertesd-meg azon Hazánk' 's Nemzetünk oszlopját
 a' mi Hitünk sorfósaival, kik között nálám eddig
 fokon tudatlan bal-ítélettel lehettek ezen Nemze-
 tünk oszlopjáról. — Heves Vármegyében ezen hó-
 napnak 3-dikán kezdtünk közönséges Vármegye
 gyűlést tartani, meg-hólt Főispánunknak parantsol-
 latja szerint, minden jussainknak 's eredeti törvényes
 szabadságunknak helyre állításában. De azon pa-
 rantsolatban ő Felsőge 3 ki-fogásokatt tett; u. m.
 a' türeelmet, a' Papok' igazgatását, és a' jobbá-
 gyok' szabad ki-költözhetését maga számára tartot-
 ta. Midőn 5-dikben ezen 3 punktumokon a' Ns.
 Vármegye tagjai vetélkednének, Kegyelmes Fő-Is-
 pánunk Egri Püspök Ur ő Excellentiája, törvé-
 nyünk szerint ezt mondá: „ A' Protestánsoknak va-
 lóságos igaz törvények vagyon, és ezeknek az ugy
 nevezett turedelemre semmi szükségek nintsen; ezek
 a' mi Atyánk-fiai, Hazánk-fiai, *fratres sumus in
 Christo!* Atyafiak vagyunk a' Krisztusban! Ha ez a'
 nagy fő Pap az Egri Püspök — la ez az Hazánk'
 's Nemzetünk' kemény oszlopa *Gr. Eszterházy Ká-
 roly* az ő tsak névvel és születésből történet-sze-
 rint esett névvel különböző Hazafiait atyafinak
 szölitja — meg-emlékezzetek kedves Olvasóim!
 nem *Kálvinisták*, nem *Lutheránusok*, nem *Pápiisták*,
 hanem egy-mást szerető, egy Krisztusnak nevéről ne-
 veztető Keresztény Magyar Atyafiak és Hazafiak
 vagyunk! egy-mást szeressünk, és a' mi Nemzetünk'
 Ősi jussát öfzve-vetett vállokkal óltalmazzuk; egy
 jó szivü Hazafi sem *Tollerátus* — mind *receptus* —
 ugyan azon egy idvezittőben hívő Keresztény Atya-
 fi.

fi — tsak prémmel és gallérral különbözünk egy mástól, mint a' Tsászar hadi-fergei: a' ki pedig nem jó Hazafi, már a' tollerátusnak sem jó. — A' köz-katona a' magyaró-fa botról esmeri Káplárját, a' tudatlan paraszt köntölséröl Papját, és a' külfő jelekről vallását — a' Tudosok és okosok pedig egy értelemben vagynak — tsuda, hogy már egyszer nem akarunk okoson és felebaráti modra gondolkozni — Tükör előttünk a' Frantzia! minyájon jó Hazafiak, egy mást szerető atyafiak légyünk.

Ha a' *Belgrádi Szabatsi, Négotini*'s több ezen vidékek felöll érkezett tudósítáfokat egyben vettyük, tsak az jön - ki belöllök, hogy a' Törökök az idén nem akarnak a' mijeinkektől meg-elöztetni. A' Timók vizénél olyan készen mutattyák magokat lenni, hogy a' mijeinkeknek szüntelen résen kellettük füleiket és szemeiket tartani a' minden szempillantásban eshető véletlen meg-támodtatásra: és noha töllünk is bátran váratnak, melyből az eshető tsatának szerentsés végét várhattyuk, tsak ugyan ezen egyetlen egy boldogságon u. m. népünknek egélséges állapottyán kívűl, tsak ez edgyel szerentsékek itt fekvő vitézeink, hogy az nyarat, telet, napot és éjszakát nyugalom nélkül töllteni, a' hideget me'leget, és szomjuságot 's több ehez hasonlő nyomoruságot ugy nézni mint követő tárfokat, megszokták. A' Törökök minden nap éjfék után 2 orakor a' lárma helyen meg-jelenvén ott mulatnak egélsz egy óráig nap le-mente után. — Könnyen meg-eshetik, hogy a' mi népünk ezen öszve-gyült Török sergen fog előbbször probát tenni, mely ha

Ize.

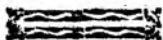
Szerentséfen menénd-ki, az után *Orsova* semmi akadályunkra nem lézzen 's még *Viddin*-is igen kevésre. — Ha szinte nem igen félhetni-is tölle, hogy *Belgrád'* ostromlására egy hamar *Török* sereg érkezhessék, tsak ugyan 3 hufz. hufz ágyura való őltalmazó töltések készítettnek a' városnak arról a' feléről, melyről az ellenség közelithetne hozzá, és egy mély fántz-is áfatik, sőt azt-is beszéllek, hogy a' *Száva* vizének egy részével *Belgrádnak* a' szároz felöll való része-is körül fogna vétetni. Ide a' *Generálisok* szüntelen váratnak: *Blankenstáin*, *Benjovszki* és *Dávidovits* számára a' szállás már kézzen vagyon. ezen utolsó fogja a' *Belgrádi* egyik *Brigádát* viselni. — Közelebbről *Szérimből* 20, *Szabátsból*-is 2 *Inzsiner* tisztek indulának *Tseh-ország*-felé. — A' *Pétervárad*i *Regementnek* egy *Batalionnya* *Orsova* felé, a' más pedig *Tzvornik*-felé indulandó: itt is zenebonáskodni akarnak a' *Törökök*. — Ezen tudósítottok közzül egyik így végzi a' maga *Levelét*. — Ha az ellenség, mely egész erővel és nagy számmal láttatik magát mutatni, majd minden *Német Regementeknek* *Tseh-ország*-felé való elmenetele után ebben a' táborozásban is tölünk semmit vizsgálza nem nyér, petsétes *Levellemmel* mérem fogadni, hogy soha velünk semmire nem fog menni, 's a' t. *Budáról* ezen dolgok iránt így írnak: — Az egész *Bánátusi* sereg mozgásban vagyon: rész-szerint *Schupánekhez*, rész-szerint pedig *Gládovához* nyomul. A' *Gládovánál* öszve gyűlő sereg, 2 *Batalion Pálfi*, 2 *Bat. Latterman*, és 2 *Illiriai Oláh* határ-őrök *Batalionnyából*, a' *Värtemberg* *Dragonjos* Re-

gementből és az Erdődi Húzároknak néhány osztályaiból fog állani. *Károlynak* egyik Batalionnya már Mártz. 1-ső napján meg-volt érkezve Méhádiánál, és 4-dik ment által a Dunán. — H. *Hohenlohenak* az Erdélyiek előtt volt kedvességben való tartatásának jeléül hozzák azt is a' többi között elé, hogy 26-dik Febr. lett el-indulásakor a' Szebeni Polgároknak nagy seregétől a' Vár kapujában már előre várattván, attól ló-háton egézfízen a' város határ-széléig kísértetett: és hogy az ide való fő Nemességnek kívánságára a' Hertzeg magát el-indulása előtt le felfetvén, már most ezen Portrénak meg-szerzése végett, igen sokan tettek rendét. — Sláveniából 25-dik Febr. A' Bányalúckai Törökök úgy biztattyák magokat, hogy a' mit a' Keresztények töllök 2 elzandók alatt elfoglaltak, ők az idén annál sokkal többet fognak visszavenni, azonbanba pedig költöztetik bé felé *Trávník* és *Sárdjához*, a' mijek vagyon. Készítettek sok apró hajóskákat, de ezekkel is bajos lévén az által jövel, annyival is inkább hogy nem igen tudják az által hajókázókat ágyujokkal oltalmazni, csak az szároz részek felé kezdenek ismét nyomulni. Most a' Keresztényekkel valamivel betsültefebben kezdenek bánni: meg-rogedik nekik, hogy magoknak minden vasárnap Misét olvassanak, de nem Bányalukában benn, hanem a' szabad mezőn. Közöttök egy Milemondó Frantziskánus, nem különben néz-ki, mint a' vakóságos *Muselman*: öltözete mint akár mely fő Töröknek, Bozniai füvege, bajusz-sza, derekán pedig hosszú kéfe, kardja és pистolyai: csak úgy isméri az ember ki légyen, ha füvegét le-tanállya venni, a' lágygyárol. A' Frantziskánusoknak Püspökje is vagyon köztök: de sokat kell még is szenvedniük: nem hisznek nekik a' Törökök: tavaj egyet közzüllök nem csak ártatlanul meg-löttek, hanem még 200 forintot is fizetettnek magoknak a' vértért.

Kölc Betsban 17-dik Mártzy 1790.

Elegyes jegyzések.

Az egész Világ fonákul öltözött köntösben halgat — az előre látni kívánó Politikusok futtognak, és várakozással tellyesek. — A' ki egész Bétset most öszve keringi, és a' lalsú beszédet nem halja, semmi ujságot nem tud; tsak azt látja, hogy a' külömbb-féle nemzetek fő Tagjai járnak itt alá's fel, hogy a' Vár-sántzában a' leg-nagyobb köfal-törő ágyukat és gollyobifokat szekerekre rakják és viszik — Tseh-ország-felé, a' nem tudjuk mit költöztető, bé-ernyözött hadi-szekerek szüntelen mennek — a' le-felé szándékozó Réklutákkal szüntelen tömve a' *Leopold* Várossa — a' hajók tábori-látó-rokkal rakatnak — egy szóval a' leg-nagyobb hadi-mozgást szemléljük, 's azonban még-is a' leg-tsendesebb békeférségről álmadazunk. — Bizonyos békeférség' szerető Politikusok, a' mostani ujj-környülállásoknak nyughatatlan nyoszollyáján, ugy képzelődnek, hogy az Auszriai Ház a' Portával minden órán békeférségre lépne; minthogy már most Spanyol, Francia, Nápoly és mind a' 2 Sicilliai Udvarok vérszerint való Attyafia lévén, a' Portának-is a' 2 Tsászári frigyes Udvarok ellen rugodozni még nagyobb veszedelmekre fogna lenni. Hogy ezek a' a' Politikusok, a' Lengyel, Pruszszus és Anglusal lehető izetlenséget is el-gátólhassák; azt-is ide álmadják, hogy a' mi Udvarunk a' Pruszszus Király Leányát *Friderika Vilhelminát*, egy Auszriai Hertzegnek élete Párjául el-jegyezni kívánván, nem tsak a' fogorságba lépett Pruszszus Udvarral, ha-

nem az ennek Udvari notáján tántzoló Lengyelekkel-is tökéletes tsendeléségben fognánk lenni. — Ezek mind eddig tsak álmak, de nem meg-lehetet-
lenek — kivált ha más rendbéli Politikusok azt nem álmadoznák, hogy Német-ország fokkal nagyobbra akar nyújtazodni, mint ér a' maga lepe-
dője — és ugyan azért még a' Romai Király koronázástól-is semmi bizonyost nem tudunk. Ezek mind olyan dolgok, mellyeket 3 hónap fog el-vál-
lofztani, midőn II dik *Leopold* törvényesen meg koronázott Magyar és Tseh Király lészen, mely első koronázás tsak alig, ha a' jövő Juniusnak 26.
dikáig nem lészen, a' mint erről minden órán az egész Haza a' felsőbb póltzról fog bizonyos tudófi-
tást venni — és fokban ugy vélekednek, hogy a' Magyar-orzági-gyűlés igen rövid idő alatt fogna
végbe menni, minthogy Felséges II dik *Leopold* a' Hazának minden törvényes kívánságait tökéletesen tellyesíteni kívánná.

A' Bukoreffi Levelek-szerint ugyan igen kevés reménység vagyon a' béketséghez, hol a' H. *Ko-
burg* tábora már nem tsak fülelő talpon áll, hanem még a' múlt hónapban Gyurtsónál a' Török-
kökkel özve-kapván, azokból 200-at le aprittának, és 20-at fogságra vivének. — Belgrádban olly szorgalmatoson dolgoznak, hogy Májusnak utóljára az egész Vár kéz légyen az ellent áliásra — és ugy értjük, hogy az idén a' Török ellen tsak óltalma-
zólag fognánk lenni, melyről már rendeléseket-is tétettek volna. — Az Erdélyi Kormányozó Gróf *Bárfy* György Ur ő Exellentziája minden órán indúló-félben vagyon vízfza Erdélybe; Gr. *Teleki Sámuel* Ur ő Excellentziája Biharba, Ifjabb Gr. *Károly* Urnak pedig tegnap indula meg holmijét vívő hajója. — H. *Hohenlohe* Bétsbe érkezett.

A' következendő tudósítás fordítottatott Izóráról Izóra a' Koloniai Ujjság-levél 39-dik darabja-szerint. — *Az Ausztiai Belgium' Felséges Igazgatóinak, a' Státusokhoz küldött irások. Bonnból 2-dik Mártz. 1790.* — Ő Felsége a' Magyarok' és Tsehek Királya, a' mi Testvérünk; Sogorunk; és mostani Fő-uralkodó, nekünk egy *Florentziából* küldött Kurirja által, az Ausztiai Belgiumnak mostan fenn forgó környül-állásai iránt való gondolatait el-küldötte, és réánk bizta, hogy azokat a' Státusoknak és a' tartomány több lakosainak az ő Felsége azon emlékeztető irásának ki-hirdettetése által, melyet még *Nagy Hertzegsége* idejében a' végre készített vala, hogy az hólta után a' még boldogult F. Császárnak, közönségesse tételsen, tudokra adjuk. — Várván azon tökéletes hatalmot, mellyet ígért ő Felsége, hogy a' nevezett nagy történet utána nekünk meg-fog küldeni, mi-is hietünk, hogy az említettett emlékeztető irást a' Királyi parantsolat-szerint néktek által adhassuk. — A' Király hízelkedik magának azzal, hogy ti az Ő valósággal jó gondolkozásai-főll meg-győzöttetvén, az Ő értelmeihez igazsággal fogtok viseltetni, Ő hozzá fogtok járulni, és néki minden részben meg-mutattyátok a' tartozó igazságot. — Melly szerentséseknek tartjuk mi magunkat, hogy egy ilyen Fő-uralkodónak előttünk különösön esmeretes tiszta indulatú gondolkodásainak eszközei lehetünk, és azokért következésképpen ke-zelséget valóhatunk! Mely szerentsések vagyunk, hogy az Ő első hozzánk küldött parantsolattya, és az az első foglalatoság, mellyet Ő a' mi szol-

gálatunktól kíván, egy olyan munkának véghez v
telére néz, melly elégséges a' tí sziveiteknek. Ő Fe
ségének való megnyerésére, örökösön a' maga sz
mélyéhez való kaptsolására, és az Austr. Belgium
tartományoknak azon boldogságára, (melly felő
Ő ezeket bizonyosokká téfzi ugy, ha ezek is hoz
zája fordulnak) tzelező minden mi kívánságaink
nak bé-töltésére. — Azon istia és változhatatlan
hajlandóság, mellyel mi a' Belgiumi Nemzethez
szüntelenül vífeltettünk, és a' melly előttetek tel
lyességgel kétséges nem lehet, meggyőz szükséges
képpen benneteket a' mi ezen izempillantás-béli ér
zékenységünkről, és meg-ismerteti veletek azt a'
boldogságot, melyben mi részesülni fogunk, ha t
(mint mi külömben nem-is képzelhettyük) minket
az által, hogy egy Fejedelem' hivatalát, kinek in
dittó okai igazak és világosok, el-fogadgyátok, ol
lyan állapotban helyheztettek, hogy vízfza men
nyünk, és közöttetek az Ország boldogságát mun
kálkodgyuk, benneteket azon szüntelen való vál
tozhatatlan inéulatunkról meg-győzzünk, mellyet
mi néktek el-szántunk, és a' mellyel meg nem szü
nünk maradni's a' többi. — *Mária. — Albert.* —

— *A' Fels. Fő Hertzeg, a' Toskánai Nagy Hertzeg,*
az Austr. Belgiumi Státusoknak forma-szerint nyilat
koztattya ki, hogy ő Felsége a' Belgiumot illető
dolgok iránt soha a' dolognak formás mi vólta-sze
rint nem tudósíttatott és tanátsba azok iránt nem hi
vattatott; hogy ő Felségének sem maga által, sem
közben-járóképpen, abban a' mi a' fellyebb múlt
uralkodás alatt történt, különösön pedig a' mi az

Ország főbb rendelkezéseit illeti, leg-kisebb része is nem volt; sőt ellenkező-képpen, a' mi ő Felségét illeti is, helybe nem hagyja mind azokat, valamik némelly esztendőktől fogva bé-hozottanak, fő-képpen a' *Joyeuse Entrée* meg-szegettetéseit, és a' mik a' Privilegiumokat és a' tartománynak költsönös rendtartásait nézik; hogy ő Fels. név szerint a' Brabantiai Tanátsnak és Státusnak el-töröltetését, a' Papok közönséges nevelő házának fel-állittatását, az Univerzitásnak más helyre lett által tétettetését, a' Püfspököknek hatalmok és jursokhoz való nyulást, az Apáturságoknak el-törlését, a' mint minden egyéb tsak jó-tettzésből származott végezéseket, dolgoknak el-törléseket, és fogságra-tevéseket, mellyek külömbb külömbb féle időkben véghez mentenek, és a' mellyek nem tsak közönségesen minden törvények', hanem kivált-képpen ezen ország-nak törvényeivel és szabadságaival ellenkeznek, jóvá nem hagyta; hogy a' Circuláris Kapitányok, ra és Vám-fizetésekre nézve fel állittatott ujj rend, és végtére azok az alattomban való kémlelkedések, erőszak tételek, pusztitások 's több szerentsétlen törvénytelen tselekedetek, mellyek annak alkalmazásával történtenek, midőn a' katonaság az ország ellen fegyverkezttetett 's ingereltetett, holott annak tsak az országnak külső ellenségei ellen való oltalmazására kellett volna szolgálni; hogy mind ezek ő Felségének soha is nem tettzettenek. — A' Nagy Hertzeg közönségesen ki-nyilatkoztattya, hogy ő Felsége nem tsak hogy mind ezen lépéseket helybe nem hagyja, hanem hogy Belgiumot kiváltképpen az

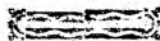

Ausriai házhoz tartozó tartományok közzül a' főbb és nevezetesebbek egyikének tartotta mind örökké, most is annak tartya. Az Ország belső rend-tartását tökéletesnek tartotta annyira, hogy az a' Monarchia több tartományainak például szolgálhassa a' mint ő Felsége ez iránt még a' Császárné és Királyné életében 1779-ben beszédgye és írása által értelmét ki-nyilatkoztatta. — Ő Felsége előtt tudva vagyon, hogy a' *Joyense Entréen*nak ereje-szerint Belgiumnak Fő-Ura ki-hirdettette, hogy az ő Jobbágyai néki semmi dologban, mellyet ő azoktól kívánhatna vagy kívánni akarna, engedelmeskedni nem tartoznának, mihent az, a' Tronusban való ülésekor közönséges esküvése által meg-erősített egyezést meg-nem tartya; de ugy is gondolkodik ő Felsége, hogy az ő Privilegiumaiknak ezen Fő-Uralkodó által esett meg-sértetése az ő utánna következő Örökösnek kárára nem lehet, a' ki a' minden Europai Hatalomságoktól helyben hagyatott egyezések-szerint, utánna igazán következő Uralkodó, de a' ki soha leg-kisebbee-is és lazon meg-bántások közzül, mellyekről ezek panaszolkozhatnak, sem egyenesen maga által, sem más úton módon, részt nem vett, sem segítségül nem vólt, sőt mindenkor rosznak lenni állította, és ezen hibákat már most meg-jobbittya, azoktól el-áll, és róllok örökösön le-mond. — A' Nagy Hertzeg hízeltkedik magának, hogy magát illyen módon lenni tanállya, és hogy a' Belgiumi Státusok az ő gondolatainak módját helyben hagyják, ő hozzája fognak járulni, és hozzája, tartozó igazsággal fognak ebben a' rész-

részben vífeltetni, hogy ő Felsége sem magára, sem gyermekeire, sem maradékaira nézve, azon jusról, a' melyre ő Felségét a' születés és az örökség-szerint való következés hívják, le-nem mondhat. Ő Felsége egyebet nem kíván annál, hogy magát a' Belgiumi Státufokkal igazán egybe foglalja, és azokkal meg-egyezőlög a' munkához fogjon. Ő Felsége meg-vagyon győződve az iránt, hogy a' Fő Uralkodó tsak népe boldogsága végett vagyon, 's külömben fenn sem álhat, hogy az, minekutánna a' néptől meg-esmerttetett és meg-erősített, tsak a' törvények' és az Ország fundamentomos rend-tartásai által uralkodhatik, és a' Státufok edgyezése nélkül azokban leg kisebb változást-is nem tehet, hogy az a' népre semmi-féle adót, portziót, nem vethet a' Státufoknak szabad egyezések nélkül, kik arra tsak egy ezstendei legittség formájában adják egyezéseket, 's tsak akkor nyulytyák hosszabb időkre, mikor nékiek szorosán elejekbe terjesztetik azon tzél, melly végett az adó kívántatik, a' melyről, és az Ország jövedelmével való egyéb bánásról is, a' Nemzettség, a' Fő Uralkodótól az ő Ministerei által az ezstendőnek végével szoros számot várhat. — Ezen fundamentomos Ország-törvényei és Maximák-szerint ajánlya a' Nagy Hertzeg a' Belgiumi Státufoknak közönségesen, különösön pedig annak minden tartományának a' *Joyense Entrée*-nak, és a' tartományok Privilegiuminak meg erősítését. E' felett minden meg-történt dolgok iránt közönséges és tellyes botsánatot ígér, és igéri, hogy senki-is akármely el múlt tselekedetért, sem egye-

nelen azért, sem más módon, fel-nem keressetik, nyughatatlansággal nem illetetik, és érette semmi-vel terheltetni nem fog; hogy a' Státusoknak meg-egyezése nélkül, egy személy-is, ki a' régi igazga-tás formájánál hivatalba volt, azt tovább ne foly-tathassa, vagy ha nem volt is, abba ne tétethessék; hogy ezen-túl sem törvényes, sem más féle üress hi-vatalokra, egy idegen-is fel-ne yétesék, a' nagyobb hivatalokra pedig, a' Fő Uralkodó, a' három Ren-dektől jóvaloltatott személlyeket válofsza; hogy a' Fő Igazgatók (*Közönséges Gubernátor*) mindenkor vagy a' Fő Uralkodónak familiájából, vagy szüle-tett Belgiumból valók légyenek; hogy a' Ministerek a' közönséges Komendérazóval együtt Belgiumi szü-letésűek lévén, a' Fő-Igazgatónak hatalmok alá rendeltetésenek, hogy ujj Regementek a' Státusok-meg-egyezésével állittathassanak-fel, azok azon tar-tományoknak nevét vífellyék az honnan valók, tisztekké benne hazafiak tétésenek, és elő mene-telt ezeknek a' Státusok jóvaslására, magok a' tar-tományok rendellyenek; hogy a' katonaság a' ma-ga hitét a' Fő Úralkodónak és Státusoknak tégye-le, és soha az, a' Státusoknak meg-egyezése nél-kül, semmi név ki fogás alatt ne hafználtathassék, azon kívül ha a' Státusoktól vagy város előll-járói-tól, külső ellenség ellen való óltalomra, vagy a' belső rend' és tsendesség' fenn-tartására irás által kivántatnék; hogy minden lelki dolgok a' Püspö-ök által igazgattassanak, kiknek jusok lehessen magok között nemzeti-eklésiái tanátsot gyűjteni, különös magok dietzeissekben gyűlést tartani (Si-nodusi)

nodult) hogy az eklésiai fenyték, leg-jobb módon, a' mint ők itélni fogják fenn tartathassék; hogy a' Semináriumok a' Püspökök. alatt maradjanak egyedül, az Igazgatónak hatalma onnan egészen ki-rekesztetvén, és a' közönséges Semináriumról még csak szó se legyen több; hogy minden Apáturságok, Káptalanok, 's még fenn álló gyülekezetek örökösön meg-maradjanak, és a' papi Kassa, a' Státusok keze és gondviféléje alá által-adassék; hogy az Ország főbb dolgai a' tartományok ki-rendeltetteiből álló közönséges Státusoktól vizsgáltság-meg, kik az Igazgatónak minden előre adott engedelmé nélkül jó tettésekből ölzve gyülehetnek; hogy a' Fő-uralkodó a' Státusok egyezése nélkül, semmi ujj törvényt ne adhasson; hogy minden törvény vagy rendelés, a' végett hogy törvényi ereje és kötelező legyen, külön külön a' tartományok tanátsai által törvényesen erősíttessék-meg, mely végett a' Státusok jóvá hagyása töllök vetethetik. Ha valami nehézség adná magát abban elő, a' törvény kötelező nem fogna lenni, míg a' dolog a' Státusok előtt nem igazitódnék-el. A' tartományok Státusai közönséges gyülésében, ha valamelyik tartománynak maga Rendgyei, meg-bántatának itélnék magokat lenni, ellent álhatnak és mind annyiszor panaszzaikat tettések-szerint, irások' akár ki-rendeltetteik által, minden Ministerekhez vagy magához az Igazgatóhoz való folyamodás, és azoknál való út keresés nélkül, egyenesen a' Fő-Uralkodóhoz küldhetik, annak elejébe terjeszhetik. A' Státusoknak szabad és tökéletes meg

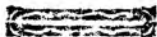

egyezesékek nélkül, a' Gubernium semmi pénzt, a' Fő Uralkodó jövedelmeinek kút fejeiből bé-jöväkön kívül, az Országból ki ne küldhessen, a' több jövedelem az Országban költsék-el, és a' szükség-hez 's szolgálathoz légyen alkalmaztatott. A' mi a' Státusoknak belső folytatását, a' mi az adót, annak fel-osztását, az Ország és Királyi jövedelme-
ket, vámlásokat 's a' t. illeti, ezekre, külön külön a' tartományoknak Státusai, vagy tulajdon magok, vagy ki-rendeltettyek által gondoskodjanak, és mint jénak tartják igazittsák, az Igazgatónak minden maga' belé elegyítése nélkül. Továbbá a' közép-szerü hivatalokat a' tartományokban, magok a' Státusok szabadon tölthetik bé. — Ezen fel-tételeket ajánlja ő Felsége a' Belgiumi Státusoknak: mellyek mellett mindazonáltal szabadtságot enged, hogy ők ezekhez több tikkellyeket-is ragaszthassanak, ha szükségeseznek, hasznosoknak és illendöknek fogják az Ország-tartos tsendességének és boldogságának meg-erősítésére, és hogy jövendöre nézve is lehetetlennek tegyék azt, hogy a' Fő Uralkodó rend-tartásaikat, szabadságaikat és Privilegiumjait meg-bonthassa. — “

Az *Allion* hegyéről írják, hogy a' Banátban telelt népünk, *O - Orsovánál* nagy szorgalmatossággal takarittatván által a' Dunán, egyenesen vészi útját *Gládova* és *Negotin*-felé: sőt írja ezen tudósító, hogy midőn irását végezné, érkezék az hir, hogy *Negotinnál* ellenséges öszve tsapás esett volna, mely szerint a' mi hátra lévő katonáink parantsolatot kaptanak, hogy úttyokat nyugvás nélkül siettsék.

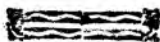
Kassa 26-dik Febr. szóról szóra: — „Ha valaha most valóban sokat tehetett az Ujság-író az Hazában, mert jól lehet egy vagy másik szép tanátsal élteti Könyveiben az Hazát, de a' Könyveknek tsekély keléséből láttyuk, hogy még a' Magyar Könyvek igen ritkák a' Magyar kezében, és jól lehet egyik vagy másik szép találmányokkal segéltetni kívánná hazáját, de ha közre nem botsáttatik kevefet használhat. Az Ujságot, főkép' pedig az Urét különösen kapkodgyák, és többször bölts találmányain okofan tapogatodznak hazánk oszlopai, ugyan ezért tsekély itéletemet én-is hazafi szeretetemből az Ur által különösen kívántam az hazának használni. És mivel egyedül a' Nyelvben sok tetemes hasznokat látok, következő fel-jegyzésemet ide iktatni kívántam:

Minden Nemzetnek leg-hathatósabb ereje, és leg-főbb kintse a' nyelv; mert valahol tsak ez valamely Nemzetnél el veszett, el veszett a' nemzet-is, olvashattyuk ezt bár több Szerentsétlen Országoknak és Nemzeteknek végső pusztulásiból. De vallyon mellyik nemzetnek a' Világon mostan kellesen főkép tartani, hogy a' nyelve egészszen ki-nerításon mint a' Magyarok; Imé nem elég hogy rég-ólta minden förtélyokat meg-vetettek alattomban ellenségeink, hogy nyelvünket ki-irthassák, magok a' Magyarok is önként fiakat és leányokat a' Magyar nyelvtől tiltyák, és már nem Magyar nyelven, hanem Anya nyelven (a' kik inkább idegen nyelvűek) szóllanak. Holott vallyon mellyik nemzet ösztönözte többet hazafiait a' nemzeti nyelv-

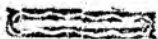

re mint a' Magyar. Nézzük bár Könyveinket, és fel-fogjuk találni, hogy mind ezek az nemzeti nyelvre ösztönözék a' Magyarokat. Az Ujság-írók vallyon mire unfolták többnyire a' Magyarokat, hanem a' Magyar szóra a' Magyar könyvek írásaira? De ime még-is melly háladatlan maga a' Magyar a' maga díszes nemzete eránt, ime mind könyvét, mind rubáját meg-veté, és tsak idegen nemzetek után áfítózott, és már annyira jutott volna kevés idő mulva, hogy a' Magyar mitsoda nemzet legyen nem esmértetett volna, de még-is a' mi kegyes, minden nemzetet maga elő nyelve-fzerint kedvellő Felségés Urunk II-dik *Joséf* idejében, a' Magyart hibájáról maga Magyar nyelven való feleletével minden Vármegeyékhez meg- emlékeztette, mellyért-is elegendő hálát nem adhatunk. Mivel tehát olly időnek pontyára jutottunk, hogy minden nemzet a' maga élő nyelvét meg-betsülni hasznosnak találta, hogy a' mi nyelvünk-is örökös oszlopon meg-állhasson szükségesnek látom elsőben-is, hogy az Oskolákban a' Deák nyelv mellett a' Magyar-is be-hozattasson (a' mint már némely Oskola könyvek-is készitetnek Magyar nyelven) másodsor, hogy mind a' törvény, mind pedig egyébb tiztség, Magyar nyelven folyjon. Nem-is elég oknak látom a' Deák nyelvet egy átallyában tsak azért a' törvényben folytatni, hogy Documentumaink, privilegiumaink és egyébb örökös Levelaink Deák nyelven vagynak (a' mint ezt sokan haszontalan vitatják) mert ha ezt tekintyük, ugy Európában majd minden Nemzeteknek documentomai és törvényei

ez előtt csak Deákul folytak, és most-is Deákban fel-vannak a' régi Levelek, de még-is azért ime tapasztallyuk csak egynéhány esztendőktől fogva, hogy a' nemzeti nyelv mindenütt, már a' Deák holt nyelv helyet ditséretesen folyik, és pedig nagy haszná-
val a' tudományoknak is, miért lenne tehát utólsó egyedül a' Magyar a' maga nyelve pallérozásában, holott ezzel csak majd nemzete nevét-is könnyen el vesztheti. A' mi az apróbb tartományokat vagy részeket illeti az Országban azok kész örömezt a' ha-za nyelvére rá-állanak a' mint meg-is ígérték, csak hogy törvényesen bé-hozatodgyon. Ha pedig egy valaki csak azért nem kedveli a' Magyar nyelvet, hogy ez csak az Országban hasznos, és a' külsők nem élnek vele, azok nézzék az Anglusokat a' kiknek nyelve majd csak nem a' Magyar képpen keskeny határra bé-zárattatik, és ime még-is mely dízses, mely betses, mely tudományos, és melly kellemetes a' maga nemzeténél? Hogy pedig a' Magyar nyelv annál hamarább folyóbbá légyen, és el-terjedjen, a' Comédiákat leg-jobb nyelv kortsollyájának állitom. De bezzeg hol vannak azok a' Magyar hazát és Nemzetét szerető hazafiak, kik ezeket némü némü képpen segitenék, ime mind oda vannak el-váltak, sőt a' magok Udvarjokban most-is idegen Comédiásokat fizetnek. Szegény Magyar nemzet! hogy el-hagyattattál és el-kortsofodtál, még pedig önnön fiaid által. Vallyon szánakozásra méltó vagy é te, vagy inkább gyűlölésre? Vallyon nemzet nevét érdemlel-e te, a' midön te minden nemzet után majmoskodol. Holott ha meg

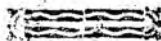
visgálom nemzetedet, sokkal fellyül haladó természeti ajándékkal látlak fel-ruháztatva lenni; mely vallyon, mellyik nemzet ditschedhetik inkább vitézségével, mellyik inkább alkalmas a' tudományokra és nyelvek meg-tanulására, és mellyik nemzet vetekedhetik Magyar köntösöddel. Oh könyöröly már egyszer el-hagyatott nemzeteden, szerezsd nyelvedet, mint leg-nagyobb kiutsedet, kedveld köntösedet, és meg-látod, hogy nem léfzen, ki Nemzettedet és Országodat fel-zavarhafsza.

Déva 6 dik Mártz. Kedves Kurirom! — A' múlt Februárius 21-dikén Vasárnap nagy lövöldözéft, ágyuzáft hallának, *Viddin*-felé a' mi Oláh-országba járt, és onnan tegnap meg-érkezett embereink, és azt erőfittik, hogy egész Tsötörtökig tartott volna az az ágyuzás. Ebből szinte szabad azt a' következéft ki-hoznom, hogy a' miéink Viddint ostromolni, vagy el-kezdették, vagy hozzá készültek akkor. Az élésnek kevés vóltáról nem olyan erősen panaszolnak most ezen Krájovába, és vidékibe fekött, és most Viddint ostromló *Toskóna* Húzfáraink, a' több velek lévőekkel együtt. Talám a' jó-rendelélek egy kevésbé bővítették azt közöttök. Azonban tsak ugyan nem felejtik-el ök Hunyadvárme gyét ohajtani, valahányfzor egy oda való ember látnak közöttök Oláh országba meg-fordúlni. De nem-is tsuda, mert tsak könnyebb egy még ép Erdélybe, ha szükötskén-is éldegelni, mint egy ketős szüretezők által meg-szedett Oláh-országba. Ott már Febr. 24-dikén poros út valz, a' lovakat a' mezökön térdig érő esztendős fabe étetik vala, a'

kik pénzen semmiképpen szert nem tehetének szénára. Ugyan ezen Levélben

2-dik Ujság : Kolosvárt (ha talám onnét jobban 's bővebben meg-nem irták) ilyen jeleit látták némely hazafiak az hazafiságnak : hogy midőn a' Bálnak már vége lett volna, és kiki haza akar na készülni: bé-toppanának valami ál ortzás emberek, kik tántzolni kezdvén a' sétáló fokoság között, hamarjába mind le-szededeték a' német főkötöket az azt viselőknék tetejéről, és azokat tapodni kezdvén, rajtok triumphalis tántzot járanak, a' melyből remélhetni azt, hogy a' nagyon német vifeletre fajult Kolosvári nebelgő fejer népség is, ezen keményetske, de igen maga idejében adott orvofság által, tehát fog gyógyulni régi nyavallyájából. Némellyek még a' kaputokat-is kezdék le-hafogatni magokról 's másokról-is.

3-dik Ujság: Ez olyan ujság, a' melyet mások-is, de kivált a' természet vizsgálók, kik tudgyák mennyi éhséget szenvedhet-el az emberi természet, jó szivel fognak olvasni: Egy igen ember-séges, szép tudományu, nagy kegyelségű, és embert betsüllő igen jó szívű hazafi, a' napokba nálunk, az én szemem láttára olyan böjtöt böjtöle, melyhez hasonlót nem hiszem én hogy tsak három is a' Szentek közzül böjtölt volna, mert azok a' pufztába rejték jukakba böjtöltek, 's a' mit tettzet másoknak azt mondtak, de ennek én egy egész nagy ház néppel szemmel látott bizonyosága vagyok. A' dolog így völt: Ezen jó hazafi ez előtt-is fok esztendőktől fogva három négy napot böjtölt egy két-

hétbe, még pedig csak kenyérral 's vízzel, De már most látván a' maga nagy tehetségét, hogy milyen jól tud szenvedni, olyan bőjthöz fogá a' napokba, melybe reggel 's estve egy finzsia herbata-jet, délbe pedig (de nem minden napon) egy finzsia fekete kávé-t ivék. Ezen kívül sem kenyeret, sem egyéb tápláló ételt vagy italt bé-nem vevé. Ezt így folytató 24 napokig, a' midőn én, látván hogy fétál ugyan egy egy keveset, de nagyon gyengült és soványodot; ráá vevém nehezen hogy Mondola tejet bártak innék. Ezt tehát meg-fogadván, ivék napjába két három fertáj mondola tejet hét napokig, de semmit még nem evék. Így töltvén-el 31 napokat, kezdé a' Görög bőjthöz, érezvén teste gyengülését. Bőjtöle eképpen még 15 napokig lenge, borsó, fuzujka, és alfizú-szilvával, de kenyérral. Ezen egész bőjtbe mely 46 napot tartá mind fenn jára a' házába, nem bocsátván ki a' téli idő. A' 24 napok végén szenvedé egy óráig tartó gyomor-rágást, a' midőn már leg ürefebb lett volna a' gyomra, de az-is meg-szünék egy két finzsia szék-fü herbatéjre. Ebbe az egész 46 napi bőjtbe én leg-nagyobb remeknek tartom az első 24 napot, a' melybe tsupa vízzel élt. Mert tudatik az, hogy némely erőszakos, ilyen formán bőjtölök, 5 napra, mások 12-re meg-hóltak, e' pedig 24-re-is lábán járt. Ezt nevezetesen a' természet vizsgálóknak írom, mert ők tudják ezt érdeme-szerint tsudálni.

Költ Bétsben 20 dik Mártzy 1790.